

VAASAN YLIOPISTO

Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö

Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Ildiko Kadar

”Tulee, jos on tullakseen”

Nominaalimuodot suomen kieltä vieraana kielenä opiskelevien
kielitaidossa

Organisaatioiden viestinnän pro gradu –tutkielma

Vaasa 2018

SISÄLLYS

KUVIOT	2
TAULUKOT	2
TIIVISTELMÄ	5
1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimuksen tavoite ja hypoteesi	8
1.2 Tutkimuksen aineisto ja keruumenetelmä	9
1.3 Tutkimuksen menetelmät	10
1.4 Tutkimuksen rakenne	11
2 KIELITAIDON ROOLI TYÖELÄMÄSSÄ	13
2.1 Kieli- ja viestintätaidon merkitys työelämässä	13
2.2 Suomen kielen merkitys kotoutumisessa	15
3 SUOMALAIS-UGRILAISET KIELET JA VERBIN NOMINAALIMUODOT	18
3.1 Suomalais-ugrilaiset kielet	18
3.2 Suomen kielelle ominaisia uralilaisia typologisia piirteitä	21
3.2.1 Morfologiset piirteet	21
3.2.2 Äännerakenteen ominaisuudet	22
3.2.3 Syntaktiset ominaisuudet	22
3.3 Verbin nominaalimuodot	23
3.3.1 Infinitiivi- ja partisiippirakenteet uralilaisissa kielissä	24
3.3.2 Suomen kielen partisiipit	25
3.3.3 Suomen kielen infinitiivit	27
3.3.4 Suomen kielen lauseenvastikkeet	28
3.3.5 Unkarin kielen nominaalimuodot	33
3.3.6 Nominaalimuodot indoeurooppalaisissa kielissä	36
4 NOMINAALIMUODOT OSANA MAAHANMUUTTAJIEN KIELITAITOA	38

4.1 Tutkimuksen aineisto ja keruumenetelmä	38
4.1.1 Kyselytutkimus aineiston keruumenetelmänä	38
4.1.2 Tässä tutkimuksessa käytetyn kyselylomakkeen rakenne	40
4.1.3 Kyselyjen suorittaminen ja sen menetelmät	44
4.2 Tutkimuksessa käytetty pisteytys	47
4.3 Alustava pilottitutkimus ja sen tulokset	47
4.3.1 Pilottitutkimuksen aineisto ja keruumenetelmä	47
4.3.2 Pilottitutkimuksen tulokset	48
4.4 Saatujen vastauksien hallinta	50
4.4.1 Tehtävien vaikeusaste	51
4.4.2 Tulokset Suomessa vietetyn ajan mukaan	53
4.4.3 Tulokset iän mukaan	54
4.4.4 Tulokset sukupuolittain	54
4.4.5 Tulokset äidinkielen mukaan	55
4.4.6 Yhteyksiä muuttujien välillä	60
5 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	65
LÄHTEET	73
LIITTEET	76
Liite 1. Kyselylomake	76
Liite 2. Havaintoyksikköjen tiedot ja tulokset	81
KUVIOT	
Kuvio 1. Suomalais-ugrilaiset kielet	19
Kuvio 2. Testistä saatujen oikeiden vastausten prosenttiosuudet kieliryhmittäin pylväskaaviona esitettynä	59
TAULUKOT	
Taulukko 1. Suomen kielen partisiipit	26
Taulukko 2. Suomen kielen varsinaiset lausekkeenvastikkeiden tyypit	29

Taulukko 3. Ensimmäisen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt perusmuodossa	30
Taulukko 4. Ensimmäisen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt translatiivissa	31
Taulukko 5. Toisen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt	31
Taulukko 6. Kolmannen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt	32
Taulukko 7. Unkarin ja suomen nominaalisten verbimuotojen järjestelmä	35
Taulukko 8. Waltarin tekstistä löydettävissä olevat rakenteet	42
Taulukko 9. Tunnistettavat verbien nominaalimuodot tehtäväryhmässä 2	43
Taulukko 10. Haettavat verbien nominaalimuodot tehtäväryhmässä 3	44
Taulukko 11. Kyselylomakkeiden keruumenetelmän jakauma	45
Taulukko 12. Pilottitutkimukseen osallistujien vastaukset	48
Taulukko 13. Kyselylomakkeessa olevien tehtävien vaikeusaste	52
Taulukko 14. Tulokset Suomessa vietetyn ajan mukaan	53
Taulukko 15. Tulokset vastaajan iän mukaan	54
Taulukko 16. Tulokset sukupuolittain	55
Taulukko 17. Aineiston jakaantuminen eri kieltä puhuvien kesken	56
Taulukko 18. Tekstistä saadut tulokset kielittäin vaihteluvälien perusteella esitettynä	57
Taulukko 19. Saadut tulokset kieliryhmittäin	58
Taulukko 20. Sukupuolen ja iän välinen suhde	60
Taulukko 21. Sukupuolen ja Suomessa vietetyn ajan suhde	61
Taulukko 22. Suomessa vietetyn ajan ja iän välinen suhde	62
Taulukko 23. Äidinkielen ja toisien muuttujien välinen suhde	63

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö****Tekijä:** Ildiko Kadar**Pro gradu -tutkielma:** ”Tulee, jos on tullakseen”Nominaalimuodot suomen kieltä vieraana kielenä
opiskelevien kielitaidossa**Tutkinto:** Filosofian maisteri**Koulutusohjelma:** Viestinnän monialainen maisteriohjelma**Suuntautumisvaihtoehto:** Organisaatioiden viestintä**Oppiaine:** Viestintätieteet**Valmistumisvuosi:** 2018**Työn ohjaaja:** Terttu Harakka

TIIVISTELMÄ:

Verbin nominaalimuodot eli infinitiivi- ja partisiippirakenteet kuuluvat perinteisesti vaikeina pidettyihin suomen kielen ominaisuuksiin. Niiden omaksuminen ja käyttäminen saattaa olla haasteellista suomen kieltä vieraana kielenä puhuville. Näiden rakenteiden tutkiminen suomen kieltä toisena kielenä puhuvien maahanmuuttajien keskuudessa voi tarjota hyödyllistä tietoa suomen ja suomalais-ugrilaisien kielten opetuksen ja myös yleisesti ottaen kielten omaksumisen kannalta.

Tutkimuksen lähtökohtana on käytetty aikaisempia vertailututkimuksia, jotka kohdistuvat eri indoeurooppalaisia ja suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvien ihmisten mielikuvien ja ajattelutapojen eroavaisuuksien tutkimiseen. Suomalais-ugrilaisien kielten tutkijoiden väitteet siitä, että verbien nominaalimuodot ovat suomalais-ugrilaisaikojen perintöä toimivat myös innoittajina tälle tutkimukselle. Tutkimuksen hypoteesi on, että suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvat tunnistavat ja käyttävät suomen kielen nominaalimuotoja oikeakielisemmin kuin muiden kieliryhmien puhujat.

Tutkimuksen aineisto on kerätty kyselylomakkeiden avulla. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Suomessa asuvat ulkomaalaiset, jotka ovat jo suhteellisen pitkällä suomen kielen omaksumisessa ja jotka ovat opiskelleet suomen kielen verbien nominaalimuotoja joko peruskoulussa, aikuiskoulutuskeskuksessa tai yliopistossa. Tutkimuksen menetelmä on määrällinen eli kvantitatiivinen, ja työn analyysiosuus muodostuu lomakkeiden arvioinnista ja analysoinnista.

Tutkimuksesta selvisi, että suomen kielen infinitiivi- ja partisiippirakenteiden tunnistaminen, muodostaminen ja soveltaminen käy suomensukuisia kieliä puhuvilta henkilöiltä muihin kieliryhmiin kuuluvia puhujia sujuvammin. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että suomen kieltä äidinkielenä ja vieraana kielenä opettaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota infinitiivi- ja partisiippirakenteisiin.

AVAINSANAT: verbin nominaalimuodot, infinitiivi- ja partisiippirakenteet, kyselytutkimus, suomalais-ugrilaiset kielet, maahanmuuttajien kielitaito

1 JOHDANTO

Kielen kehittäminen ja sen käyttö on laaja alue, jota tutkitaan monista eri näkökulmista aina kieliopista diskurssiin ja vuorovaikutukseen (Kalaja, Alanen & Dufva 2011: 6). Kielitieteellisessä ammattikirjallisuudessa on yleisesti tuttu ilmiö, että suomea äidinkielenään puhuva henkilö käyttää runsaasti infinitiivi- ja partisiippirakenteita eli verbin nominaalimuotoja havaintojensa kuvaamiseen. Suomen kieltä vieraana kielenä puhujien kohdalla se ei ole yhtä yleistä. Unkaria äidinkielenäni puhuvana suomen opiskelijana olen huomannut, että unkarin kielen osaaminen auttaa ja helpottaa suomen kielen infinitiivien ja niiden eri muotojen omaksumista. Olen itse kokenut, että unkarinkielinen opiskelija voi jopa nauttia näiden rakenteiden oppimisesta. Niiden avulla hän pääsee melkein suoraan suomen kielen syvimpiin kerrostumiin. Olettamukseni on, että tämä havaintoni johtunee suomalais-ugrilaisia kansoja yhdistävästä kielisukulaisuudesta.

Samanlaisista kokemuksista raportoi muun muassa norjalainen psykologi ja kielentutkija Frode Jens Strømnes (1974), jonka tutkimustyö kohdistuu eri kieliä puhuvien ihmisten mielikuvien ja ajattelun erojen tutkimiseen. Strømnes ryhtyi tutkimaan mielikuvia kahden henkilökohtaisen kokemuksensa perusteella. Suomen kielen kurssilla Oslossa hän totesi, että suomen kielen oppiminen tuottaa suuria vaikeuksia verrattuna hänen aiemmin oppimiensa indoeurooppalaisten kielten omaksumiseen. Samalla kurssilla suomensukuista saamen kieltä äidinkielenään puhuvat oppivat suomea helpommin. Hän pyrki selvittämään, mistä suomen kielen oppimisen hankaluudet johtuvat. Strømnes havaitsi, että eri ilmiöiden kuvailussa on havaittavissa eroja suomalais-ugrilaisten ja indoeurooppalaisten kielten puhujien välillä. (Ruoppila, Johansson & Hiltunen, 2013: C19)

Kielitaidon tasoa voidaan tutkia monella eri tavalla. Yleisin tapa lienee sanastotutkimus, jonka avulla tutkitaan esimerkiksi sitä, kuinka monta eri sanaa ja sanarakennetta suomen kieltä vieraana kielenä omaksunut henkilö tunnistaa ja osaa käyttää. Omassa tutkimuksessani keskityn suomen kielen verbien nominaalimuotojen, partisiippirakenteiden sekä viiden erilaisen infinitiivin osaamiseen ja omaksumiseen.

Fennougristien, eli suomalais-ugrialaisten kielten ja kansojen tutkijoiden mukaan nominaalimuodot, sekä erilaiset infinitiivi- ja partisiippirakenteet ovat suomalais-ugrilaisaikojen perintöä. Kyse on siis syvään juurtuneesta ilmiöstä. Yllä olevien perusteella otaksunkin, että kyseessä olevien infinitiivi- ja partisiippirakenteiden tunnistaminen ja käyttömäärä voivat kertoa merkityksellisesti suomen kieltä vieraana kielenä puhuvan henkilön kommunikaatiotaidosta. Uskon tutkimukseni antavan tietoa, jota voidaan hyödyntää maahanmuuttajien suomen kielen opetuksessa. Tutkimukseni on perusluonteeltaan hypoteettis-deduktiivinen tarkoittaen sitä, että tutkijana perehdyn taustateoriaan, johdan siitä omat tutkimushypoteesini ja testaan niitä oman tutkimukseni kautta (Kalaja ym. 2011: 19).

1.1 Tutkimuksen tavoite ja hypoteesi

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, minkälaisen taitotason eri kieliryhmiä edustavat maahanmuuttajat ovat saavuttaneet perinteisesti vaikeina pidettyjen suomen kielen rakenteiden oppimisessa. Tutkin, miten eri kieliryhmiin kuuluvat vastaajat hallitsevat verbien nominaalimuotojen muodostamisen, kuinka he tunnistavat rakenteita ja selviävät niiden korvaamisesta sivulauseilla sekä mikä on heidän taitotasonsa lauseenvastikkeiden käytössä.

Tutkimustyössäni vertailen eri kieliryhmiin kuuluvien suomen kielen opiskelijoiden kielellistä kommunikaatiotaitoa suomen infinitiivi- ja partisiippirakenteiden osaamisen osalta. Lähdän siitä oletuksesta, että suomensukuisia kieliä äidinkielenään puhuvat henkilöt tunnistavat oman kielensä antamista malleista nopeammin ja käyttävät sujuvammin ja runsaammin suomen kielen nominaalimuotoja kuin muihin kieliryhmiin kuuluvat henkilöt. Tiedostan myös, että muutkin seikat kuin äidinkieli voivat vaikuttaa nominaalimuotojen hallintaan.

1.2 Tutkimuksen aineisto ja keruumenetelmä

Tutkimukseni on kyselytyyppinen ja tutkimusaineisto muodostuu kyselylomakkeissa olevien tehtävien vastauksista. Kyselylomakkeeni koostuu taustakysymyksistä ja testiosiota. Testiosio muodostuu kolmesta tehtäväryhmästä, jotka testaavat suomen kielen infinitiivi- ja partisiippi rakenteiden osaamista. Kyselylomake on löydettävissä työn liitteenä (liite 1). Vastaajia on yhteensä 61 henkilöä, jotka edustavat yhteensä 21 eri kieliryhmää. Tutkimuksen kohderyhmä koostuu Vaasan aikuiskoulutuskeskuksen järjestämän ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen ryhmän opiskelijoista, Vaasan aikuiskoulutuksen asioimistulkin ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijoista, Vaasan aikuiskoulutuskeskuksen entisistä opiskelijoista, Vaasan ja Turun yliopiston opiskelijoista sekä muista Suomessa asuvista ulkomaalaisista.

Tutkimuksessani käytin yhteensä neljää kyselytutkimuksen toteuttamistapaa: postikysely, sähköpostikysely, haastattelun tapainen kysely ja kysely isommalle ryhmälle samaan aikaan (tutkija on paikalla) (ks. 4.1.3). Osan tutkimuksesta suoritin kontrolloiduilla kyselyillä, eli tutkijana osallistuin itsekin henkilökohtaisesti kyselytutkimuksen suorittamiseen. Tein ryhmäkyselytutkimuksen Vaasan aikuiskoulutuksessa kahdella eri kerralla kesäkuussa 2013. Valitsin aikuiskoulutuskeskuksen, koska se järjestää kurseja, joiden opetussuunnitelmaan kuuluvat verbien nominaalimuodot. Sen lisäksi kyseinen opiskelijaryhmä oli suhteellisen homogeeninen.

Ensimmäiseen ryhmäkyselytutkimukseen osallistui maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen ryhmän opiskelijoita. Täältä sain kerättyä yhteensä 13 lomaketta. Toinen ryhmäkyselytutkimus koostui Vaasan aikuiskoulutuksen asioimistulkin ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijoista. Heitä oli yhteensä 9. Silloin kun henkilökohtaista läsnäoloa ei voitu järjestää, kyselylomakkeet lähetettiin vastaajille postitse tai sähköpostitse. Saatekirje sisälsi tällöin lomakkeen täyttöohjeen. Sähköpostikyselyn myötä sain yhteensä 34 lomaketta ja postikyselyn myötä yhden täytetyn lomakkeen. Haastattelun tapaiseen kyselyyn osallistui yhteensä 4 henkilöä. Tarkemmat tiedot aineistosta on kuvattu luvussa 4.1.

1.3 Tutkimuksen menetelmät

Tutkimuksessani käytän enimmäkseen kvantitatiivista eli määrällistä menetelmää. Kuten monesti kvantitatiivisen tutkimuksen kohdalla, aineistonkeruu on testikysely kyselylomakkeiden avulla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tiedon hankintaa määräytyy yleensä aikaisempaan tietoon perustuviin käsityksiin tutkittavasta ilmiöstä. (Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994: 97) Tutkimukseni lähtökohtana ovatkin aikaisempien kielitutkijoiden (Frode Jens Strømnes ja suomalais-ugrilaisten kielten ja kansojen tutkijat) havainnot ja tutkimustyöt.

Tutkimuksessani käytän Vilkan (2015: 114) määrittämiä määrällisen tutkimusprosessin keskeisiä vaiheita. Nämä ovat maininta aiemmista aiheeseen liittyvistä tutkimuksista, tutkimusongelman asettaminen, teorian sekä käsitteiden määrittelemine, aineistoon liittyvät päätökset (mittarit, kohderyhmän valinta, keruumenetelmien suunnittelu), saatujen kyselylomakkeiden läpikäyminen, aineiston muuttaminen tilastollisesti analysoitavaan muotoon eli taulukointi, tilastollisen aineiston analysointi, päätelmien tekeminen sekä niiden suhteuttaminen laajempaan tutkittavaa ilmiötä koskevaan keskusteluun.

Testi- tai kyselytyyppisen tutkimuksen tulokset ovat usein määrällisiä, mutta ne voivat olla myös laadullisia. Laadulliseen aineistoon tutkimuksessani kuuluu osallistujien tuottamien vastausten sisältö. Laadulliset tiedot on muutettu analyysin kohdalla määrällisiksi. (Erätuuli ym. 1994: 36) Tällaista tietoa ovat omassa tutkimuksessani testiosiosta saadut pistemäärät. Oma kyselyaineistoni koostuu mitatuista luvuista ja numeroista, sillä vaikka tehtäväkysymykset onkin esitetty sanallisesti, niiden vastaukset on kirjattu numeerisesti.

Tarkastelen oikeiden vastausten pistemääriä määrällisesti. Määrällisten tulosten esittelemiseen käytän tutkimuksessani taulukoita ja pylväskuviota. Nämä auttavat lukujen prosenttien, jakaumien ja korrelaatioiden esiintuomisessa. Määrälliset tulokset voivat olla luonteeltaan joko jatkuvia tai epäjatkuvia. Epäjatkuvia muuttujia ovat tutkimuksessani osallistujien sukupuoli ja äidinkieli.

Numeeriset tulokset, jotka eivät luonnostaan jakaudu luokkiin, on usein järkevää jakaa luokkiin, joiden välille voi kuvitella syntyvän eroja (Kalaja ym. 2011: 175-176). Jatkuvia muuttujia edustavat omassa tutkimuksessani ikä ja Suomessa vietetyn ajan pituus. Ryhmittelen taustamuuttujana toimivaa tietoa osallistujan iästä niin, että tarkastelen alle 35-vuotiaiden ja yli 35-vuotiaiden osallistujien tuloksia erikseen. Suomessa vietettyyn aikaan liittyen käytän kahta kategoriaa, katson alle ja yli 15 vuotta Suomessa olleiden osallistujien vastauksia erikseen.

Työn analyysiosuus muodostuu omassa tutkimuksessani lomakkeiden arvioinnista ja analysoinnista. Esitän osallistujien vastausten perusteella saadut pisteet sekä osaamisprosentin tilastollisesti. Lasken jokaisen osallistujan kohdalla testistä saadut pisteet yhteen ja esitän ne taulukossa. Taulukosta käy ilmi, montako pistettä vastaaja sai tehtävittäin ja yhteensä. Taulukko sisältää myös kaikkien kyselylomakkeen täyttävien henkilöiden oikeiden vastausten prosenttiosuudet eli mitä testistä saadut tulokset tarkoittavat prosentuaalisesti. Tarkastelen vastaajien tulokset ensin iän, sukupuolen, Suomessa vietetyn ajan ja äidinkielen perusteella. Ristiintaulukoin näiden vertailuperusteiden tulokset nähdäkseni, miten ne liittyvät toisiinsa.

Jaan aineistoni neljään kieliryhmään: suomensukuisiin, slaavilaisiin, muihin indoeurooppalaisiin ja muihin kieliin. Tutkin kvantitatiivisesti, millaiseksi jakauma eri kieliryhmien opiskelijoiden välillä muodostuu infinitiivien ja lausevastikkeiden käytön määrän ja laadun suhteen. Kuvaan ja analysoin tuloksia myös sanallisesti, eli tulkitsen ja kirjoitan auki kyselylomakkeista saadut tiedot. Tarkoitus on, että tilastolliset tiedot antavat vastauksen tutkimuskysymykseen ja mahdollistavat tutkimushypoteesin testaamisen.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Ensimmäisessä luvussa käyn läpi tutkimustyön tavoitteen, hypoteesin, aineiston ja menetelmän. Toinen luku sisältää viestintätieteellisen näkökulman kielitaidon hallintaan,

eli luku keskittyy ensin kieli- ja viestintätaidon työelämämerkitykseen ja sen jälkeen maahanmuuttajien suomen kielen taitovaatimuksiin. Kolmas luku on tutkielman teoriaosa. Siinä käyn läpi suomalais-ugrialaisten kielten yhteiset ominaisuudet, kuvailen näiden kielten kielioppeissa esiintyviä infinitiivi- ja partisiippirakenteita esimerkkeineen, tarkastelen suomen kielen verbien nominaalimuotoja, infinitiivi- ja partisiippirakenteita sekä niiden roolia lauseenvastikkeina, esitän unkarin kielen nominaalimuotoja sekä annan esimerkkejä indoeurooppalaisissa kielissä esiintyvistä nominaalimuodoista.

Luvussa neljä kuvailen tutkimuksen aineistoa ja sen keruumenetelmää, tutkimuksen kohderyhmän sekä kyselyn suorittamiseen ja sen menetelmiin liittyvät asiat. Luku neljä on samalla myös tutkielman empiriaosuus eli siitä löytyy pilottitutkimus, joka toimi varsinaisen tutkimuksen kokeiluversiona ja tutkimuksen analyysiosuus, jossa analysoin täytettyjä kyselylomakkeita. Tutkimuksen viides eli viimeinen luku sisältää yhteenvedon tuloksista sekä päätelmät.

2 KIELITAIDON ROOLI TYÖELÄMÄSSÄ

Maahanmuuttajien määrä on Suomessa tasaisesti lisääntynyt edellisvuosikymmenen aikana. Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomessa oli vuonna 2012 vieraskielisiä yli 250 000 eli noin viisi prosenttia Suomen väestöstä. Heistä yli 60 000 oli venäjänkielisiä, 40 000 vironkielisiä, noin 15 000 somalinkielisiä, noin 15 000 englanninkielisiä ja noin 12 000 arabiankielisiä. Maahanmuuttajien lisääntyminen edesauttaa monikulttuurisen väestön kasvua. Tästä johtuen tulisi kiinnittää yhä enemmän huomiota maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opettamiseen ja suomen eli toisen kielen oppimiseen liittyviin kysymyksiin. (Pitkänen-Huhta & Mäntylä 2014: 90) Käsittelen tässä luvussa ensin kieli- ja viestintätaidon merkitystä työelämässä koskettaen myös kotoutumislakia, jonka jälkeen kuvailen suomen kielen merkitystä kotoutumisessa. Luvun lopussa puhun lyhyesti kielen arvioinnista ja omassa työssäni tutkittavan ilmiön tärkeydestä.

2.1 Kieli- ja viestintätaidon merkitys työelämässä

Ilmaiseimme itseämme kielen avulla. Sen avulla annamme tietoa tunteistamme, ajatuksistamme ja haluistamme. Se auttaa meitä kommunikoimaan sekä kirjallisesti että suullisesti toisten henkilöiden kanssa. Kielellinen viestintätaito auttaa meitä tulemaan ymmärretyiksi eri tilanteissa, kuten esimerkiksi työelämässä. Kieli on kommunikaatiojärjestelmä, joka muodostuu neljästä tasosta. Ensimmäinen on äänteellinen taso eli fonologia. Toinen taso on kieliopillisten yksiköiden taso, jota kutsutaan myös morfologiaksi. Seuraavaksi on lauserakenteen taso eli syntaksi ja kaikista laajin on merkitysten taso, semantiikka ja pragmatiikka. Silloin kun kieltä käytetään, kaikki edellä mainitut tasot ovat aktiivisia samanaikaisesti. Kielenkäyttöön keskittyessään sujuvan kielenpuhujan ei tarvitse edes yleensä miettiä kielen muotoja, vaan hän käyttää oikeita kieliopillisia rakenteita itsestäänselvyytensä. (Pietilä & Lintunen 2014: 20)

Työ- ja elinkeinoministeriön maahanmuuttojohtaja Kristina Stenman (2015) toteaa, että kielen oppiminen on usein tärkein kriteeri maahanmuuttajien työllistymisessä. Vuonna 2011 voimaan tullut kotoutumislaki tunnistaa riittävän kielitaidon saavuttamisen mahdollisuuden aikuisen maahanmuuttajan kotoutumisprosessin osana. Lain kolmannessa pykälässä *kotoutuminen* on määritelty ”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteiseksi kehitykseksi, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen”. Kotoutuminen on vuorovaikutteinen prosessi, joka sisältää maahanmuuttajien, viranomaisten ja koko yhteiskunnan välisen vuoropuhelun, kuten myös maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuuritaustan sekä suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin. (Stenman 2015)

Maahanmuuttajien integrointi ja kotouttaminen ovat viimeisten vuosikymmenien aikana vakiinnuttaneet asemansa yhteiskuntapoliittisessa sanastossa (Tarnanen & Suni 2005: 14). Maahanmuuttajien kohdalla kielitaito vaikuttaa heidän integroitumiseensa. Laajasta sanastosta ja kieliopin perustuntemuksesta on apua niin työllistymisessä ja palvelujen käytössä kuin myös viihtymisessä. Kielitaito vaikuttaa täten maahanmuuttajan hyvinvointiin – se on jopa sen edellytys. (emt. 9) Sopeutuminen yhteiskuntaan sujuu työssä olevien maahanmuuttajien kohdalla nopeammin, mutta työttömyys on maahanmuuttajien isoin haaste (emt. 5).

Suomen kielen taito on Suomessa välttämätön työelämää ja integraatiota ajatellen, joten maahanmuuttajataustaisten oppilaiden suomen kielen opetus on kotoutumisen kannalta yksi tärkeimmistä asioista (Pitkänen-Huhta & Mäntylä 2014: 103). Tutkimukseni kohteena olevat kielelliset rakenteet ovat osa edellä mainittua. Infinitiivi- ja partisiippi-rakenteet ovat suomen kielen omintakeisimpia ilmiöitä, joten niiden omaksumisesta ja osaamisesta voidaan vetää tietynlaisia johtopäätöksiä.

2.2 Suomen kielen merkitys kotoutumisessa

Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavat tiedot ja taidot maahanmuuttajien kohdalla ovat kielitaito ja ammatillinen osaaminen (Stenman 2015). Suomeen tulleilla maahanmuuttajilla on mahdollisuus kotoutumiskoulutukseen. Se on myös laissa säädelty ja siinä noudatetaan Opetushallituksen vahvistamia opetussuunnitelman perusteita. Suomen tai ruotsin kielen taito sekä yhteiskunta- ja työelämä-tietouden opinnot kuuluvat perusteiden keskeiseen sisältöön.

Opetussuunnitelman perusteet kotoutumiskoulutukselle otettiin käyttöön vuonna 2012. Kotoutumiskoulutus toteutetaan yleensä noin vuoden mittaisena työvoimakoulutuksena. Koulutuksen tavoitteena on päästä B.1.1-tasolle. (Stenman 2015) B.1.1-taso on kuvailtu opetushallituksen kielitaidon tasojen kuvausasteikossa toimivana peruskielitaitona, joka on selviytyminen tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Se on myös melko laajan jokapäiväisen sanaston ja useampien erilaisten rakenteiden käytön osaamista, jossa kielioppivirheet ovat tavallisia, mutta ne eivät yleensä haittaa ymmärrettävyyttä.

Ensimmäisessä valtion kotouttamisohjelmassa, joka hyväksyttiin 13.6.2012, korostettiin maahanmuuttajien työllisyyden parantamista, kotoutumiskoulutuksen kehittämistä sekä maahanmuuttajanaisten tasa-arvon edistämistä muun muassa koulutuksen keinoin. Kielellä osana muuta osaamisen kokonaisuutta on keskeinen rooli valtiohallinnon yhteisissä priorisoinneissa. Maahanmuuttajien työttömyys on korkea kantaväestöön verrattuna, ja työllistymisen esteenä on monessa tapauksessa nimenomaan kielitaito. (Stenman 2015)

Suomen kieli on läsnä maahanmuuttajien kohdalla koulutuksessa, työelämässä ja arjen asiointitilanteissa (Tarnanen & Suni 2005: 14). Maahanmuuttajille suomi on usein toinen kieli. Kielitieteellisissä ja koulutuksellisissa yhteyksissä toinen kieli on kieli, joka opitaan äidinkielen jälkeen. Toinen kieli opitaan usein sen omassa kieliympäristössä, jolloin tästä toisesta kielestä tulee puhujalle hyvin tärkeä viestintäväline oman äidinkielen rinnalle. Toisen kielen käsite on Suomessa jo varsin vakiintunut. (emt. 12)

Kielitaidon merkitystä kuvailee myös Aija Virtanen väitöskirjassaan (2017), jossa hän tutki kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillista suomen kielen taitoa ja sen kehittymistä. Virtasen mukaan nykyedellytys on, että työhön hakevan kielitaidon pitäisi olla valmis jo työtä hakiessa, kun kouluttajien näkökanta on, että kielen oppiminen tapahtuu työssä. Hänen mukaan suomen kielen taidon puute voi aiheuttaa jopa syrjintää ja että opiskelija jätetään jatkuvasti työyhteisön ulkopuolelle. (Virtanen 2017: 78)

Työvoimapulaa on yritetty helpottaa tuomalla Suomeen yhä enemmän kansainvälisiä opiskelijoita. Virtasen (2017: 90) mukaan ongelma on kuitenkin se, että heidän suomen kielen taitonsa ei ole työnantajan mielestä riittävä siihen, että he voisivat tehdä kyseistä työtä. Sen takia olisikin tärkeää, että kielikoulutus vastaisi työympäristössä tarvittavaa tasoa. Virtasen (2017: 90) tutkimus tarkastelee kielitaidon kehittymistä työelämän ja maahanmuuton asettamasta näkökulmasta, ja tarkastelee muun muassa kielitaidon riittämättömyyttä ja työllistymisen esteitä.

Jotta henkilö voisi toimia ammattitaitoisesti työelämässä ja sen erilaisissa muutoksissa, hänellä täytyy olla hyvät kieli- ja viestintätaidot. Monipuolinen kielitaito on työelämässä hyvin tärkeä, ja se on keskeinen tavoite tulevaisuuden kielikoulutuksessa. Tulevaisuudessa monikielisyys ja monipuolinen viestintäosaaminen tulevat muuttumaan työnantajille entistäkin tärkeämmiksi kriteereiksi työntekijän kykeneväisyydestä keskustellessa. (Räisänen & Karjalainen 2018)

Koska Suomessa maahanmuuttajien määrä lisääntyy jatkuvasti, on syytä tutkia kuinka ulkomaalaiset pystyvät omaksumaan suomen kielen vaikeimpiin kielellisiin rakenteisiin kuuluvia verbien nominaalimuotoja. Suomen kielen osaamisen mittaamisen kannalta suomen kielen nominaalirakenteiden omaksumisen kartoittaminen on erittäin sopiva menetelmä, sillä suomen kielen osa-alueista nominaalimuodot voivat olla Suomessa enemmistössä oleville ulkomaalaisille (ks. 2 luvun alku) vaikeasti omaksuttavissa. Tämä johtunee siitä, että muissa ei-suomensukuisissa kielissä infinitiivi- ja partisiippirakenteiden määrä ja käyttö on vähäisempää, joten kyseiset rakenteet eivät ole helposti tunnistettavissa ja ymmärrettävissä. Yllä olevan perusteella oletan, että jos

halutaan tutkia suomea toisena kielenä oppineen henkilön kommunikatiivisia taitoja, kannattaa keskittyä juuri nominaalimuotojen osaamisen kartoitukseen.

Hyvän kielitaidon omaaminen vaikuttaa pitkälle henkilön elämässä, sillä se saattaa merkitä esimerkiksi työpaikan tai kansalaisuuden saamista. Kieltä voidaan arvioida käyttäen eri tapoja, kuten esimerkiksi kielitaitotestejä tai –kokeita, jotka saattavat sisältää monivalinta-, aukkotäydennys- ja oikein tai väärin tehtäviä. (Lintunen & Veivo 2014: 204) Omassa tutkimuksessani käytän aukkotäydennystehtäviä. Arvioinnin tarkoituksen mukaan arviointi voidaan kohdistaa vain yhteen tai muutamaankin kielitaidon osataitoon (emt. 204). Keskityn käsillä olevassa tutkimuksessa suomen kielen yhteen osa-alueeseen, verbien nominaalimuotoihin.

3 SUOMALAIS-UGRILAISET KIELET JA VERBIN NOMINAALIMUODOT

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys perustuu suomalais-ugrilaiseen kielitieteeseen ja siihen liittyviin tutkimuksiin. Työni tässä osassa käyn ensin läpi suomalais-ugrilaiseen kielitieteeseen perustuvat uralilaisten sukukielten yhteiset ominaisuudet eli morfologiset, äännerakenteiset ja syntaktiset piirteet. Syntaktisissa piirteissä kiinnitän erityistä huomiota verbien nominaalimuotoihin.

Lisäksi kuvailen tässä luvussa eri uralilaisten kielten kieliopissa esiintyviä infinitiivi- ja partisiippirakenteita. Tällä pyrin osoittamaan, kuinka tärkeä asema tarkastelun kohteena olevilla nominaalirakenteilla näissä kielissä on. Tarkoitukseni on demonstroida, että verbien nominaalimuotojen käyttö on suomalais-ugrilaisien kielten yhteinen erityispiirre. Käytän myös esimerkkejä eri kielistä. Tarkastelen yksityiskohtaisemmin suomen kielen verbien nominaalimuotoja, infinitiivi- ja partisiippirakenteita sekä niiden roolia lauseenvastikkeina. Esitän unkarin kielen nominaalimuotoja sekä tuon esimerkkejä myös indoeurooppalaisissa kielissä esiintyvistä nominaalimuodoista.

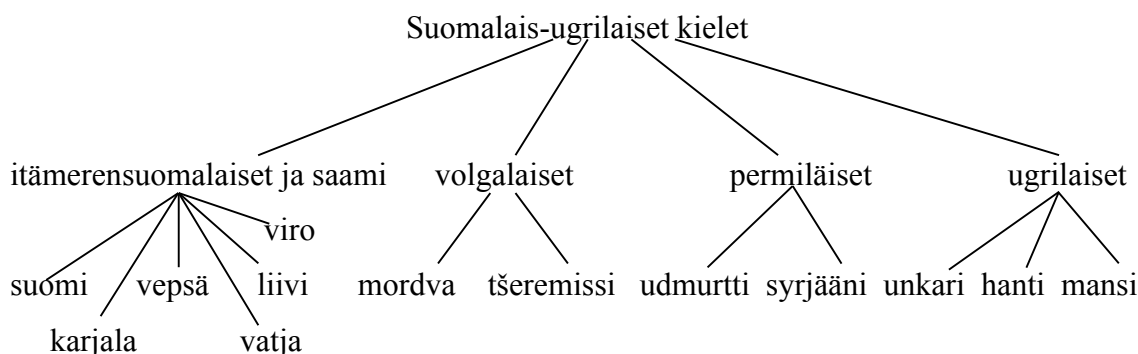
3.1 Suomalais-ugrilaiset kielet

Kielitiede jakaa kielet sukulaisuuden perusteella eri kieliryhmiin. Euroopassa puhutut kieliryhmät voidaan jakaa kolmeen kielikuntaan. Näistä kaksi, indoeurooppalainen ja uralilainen ovat suuria kielikuntia, ja ne koostuvat kumpikin monista toisilleen sukua olevista kielistä. Kolmas, baski on vain yksi kieli, ja se muodostaa oman kielikuntansa. (Lehtinen 2007: 13)

Uralilainen kielikunta hajosi kuusituhatta vuotta sitten, noin 4000 eKr. Tällöin syntyivät niin sanotut suomalais-ugrilaiset ja samojedikielet, joista kehittyivät nykyään tunnetut itsenäiset kielet. Tämä kehitys saattoi johtua siitä, että samojedikansat muuttivat idemmäksi. (Wagner–Nagy 2011: 1) Kielikunnan nimi on peräisin kielten puhujien asuma-alueelta, Uralvuoristosta (Lehikoinen 1994: 11).

Kielikunnalla on kaksi päähaaraa: suomalais-ugrilaiset kielet ja samojedikielet. Suomalais-ugrilaisia kieliä on yhteensä toistakymmentä ja suurin osa niistä sijaitsee maantieteellisesti pääosin Euroopassa. Samojedikielet sijoittuvat Ural-vuoriston itäpuolelle, joten näitä kieliä puhutaan myös Euroopan puolella. Päähaarat jakautuvat alaryhmiin ja erillisiin kieliin. Suomalais-ugrilaiset ja samojedikielet eroavat melko paljon toisistaan. Sukulaisuus ilmenee sanastosta ja kieliopillisesta rakenteesta. Kyseiset yhtäläisyydet eivät ole maallikolle helposti havaittavissa. Ne voidaan havaita ainoastaan kielten välisistä äännesuhteista. (Lehtinen 2007: 13)

Suomalais-ugrilaiset kielet on jaettu sukulaisuuden ja puhuma-alueiden mukaan eri alaryhmiin. Suomalais-ugrilaisiin kieliin kuuluvat seuraavat kieliryhmät: itämerensuomalaiset, volgalaiset, permiläiset sekä ugrilaiset kielet. Itämeren alueella puhutaan itämerensuomalaisia kieliä. Näitä ovat suomen kielen lisäksi karjala, vepsä, vatja, viro ja liivi. Erillisiksi itämerensuomalaisiksi kieliksi luetaan myös lyydiläismurteet eli lyydi ja inkeroismurteet eli inkeroinen. (Lehtinen 2007: 13) Nämä ovat keskenään lähisukukieliä, ja kaikki muut kielikunnan kielet ovat niiden etäsukukieliä (Lehikoinen 1994: 14).

Kuvio 1. Suomalais-ugrilaiset kielet

Itämerensuomen läheisin sukukielten ryhmä on saamen kieli, jonka vanhentunut nimitys on lappi. Toisin kuin itämerensuomalaiset lähisukukielet, saamen kieli luetaan suomen etäsukukieliin, koska se on suomen kaukainen sukukieli. (Lehtinen 2007: 18–19) Saamen kieli kuului vielä itämerensuomalaisessa yhteisajassa itämerensuomalaisiin kieliin.

Toisin sanoen varhaisuomen on oletettu olleen itämerensuomalaisten ja saamen kielen yhteinen kantakieli. Sen aika päättyi n. 1500–1000 eKr. (Savolainen 1998) Myöhäiskantasuomesta voidaan tänä päivänä juontaa kaikki nykyiset itämerensuomalaiset kielet, mutta ei saamen kieltä (Itkonen 1983: 203). Saame koostuu yhdeksästä eri kielestä (Kotus 2013). Volgalaisia kieliä ovat mordva ja mari eli tšeremissi. Ne eivät ole toisilleen kovinkaan läheisiä sukulaisia (Lehikoinen 1994: 14). Mordva on suomelle jonkin verran läheisempää sukua kuin mari (Lehtinen 2007: 19). Mordvalaisten ja marilaisten naapureina asuvien komien (votjakki) ja udmurttien (syryjäni) kielet ovat permiläisiä kieliä (Lehikoinen 1994: 12–14). Ne ovat läheistä sukua toisilleen (Lehtinen 2007: 19).

Suomelle hyvin etäistä sukua ovat ugrilaiset kielet. Tähän kieliryhmään kuuluvat unkari, jonka kansa on uralilaisista kansoista suurin sekä hantin (ostjakki) ja mansin (voguli) kieli. Viimeiset kaksi muodostavat obinugrilaisen kielten ryhmän. Samojedikieliä on säilynyt neljä: nenetsi eli jurakki, enetsi eli jeniseinsamojedi, nganasani eli tavgi sekä selkuppi. Näistä eniten on nenetsin puhujia, yli kaksikymmentätuhatta, kun taas nganasania puhuu noin sata ihmistä. Nenetsille ja selkupille on luotu kirjakieli. (Lehtinen 2007: 19–21)

Edellä esitetyn ajattelutavan ja kielijaon ohella on ilmestynyt uudenlainen käsitys uralilaisten kielten synnystä ja kehittymisestä. Esimerkiksi uralilaista filosofiaa käsittelevässä kirjassaan György Kádár (2010: 42) viittaa Kalevi Wiikiin, joka ei usko vanhoihin alkuteorioihin. Wiikin käsityksen mukaan Euroopassa oli kaksikymmentätuhatta vuotta sitten monenlaisia kansanryhmiä, joilla oli jokaisella oma kieltensä. Näiden kielten ohella oli muutama kieli, joita eri kansat käyttivät keskenään, kuten esimerkiksi nykypäivää englantia. Wiikin mukaan tällaisia kieliä saattoivat olla baskin kieli, suomalais-ugrilainen kieli ja indoeurooppalainen kieli. (emt. 42)

Olettamuksena on, että suomalais-ugrilaisista kielistä yhdestä tuli ”kansojen välinen” kieli. Kun tätä yhteistä kieltä puhuttiin tarpeeksi kauan, oma kieli alkoi vähitellen unohtua ja ihmiset alkoivat käyttää uutta, suomalais-ugrilaista, kieltä. Yhtenäiseen suomalais-ugrilaiseen kieleen syntyi unohtuneiden kielten vaikutuksena uusia murteita. Näiden

murteiden itsenäistymisen myötä muodostuivat uudet toisistaan poikkeavat suomalais-ugrilaiset kielet, mikä johti lopulta nykyisten suomensukuisten kielten syntyyn. (Kádár 2010: 43) Tämän tutkimuksen kannalta ei ole merkityksellistä, kumpi näistä teorioista hyväksytään. Sekä vanha että uusi näkemys pitävät kielellistä yhteenkuuluvuutta itsestäänselvyytenä.

3.2 Suomen kielelle ominaisia uralilaisia typologisia piirteitä

Puhuma-alueellisen sijaintinsa vuoksi kielialueen laidalla sijaitseva suomen kieli on säilyttänyt muihin kieliin verrattuna paremmin uralilaisten kielten alkuperäisiä ominaisuuksia (Lehtinen 2007: 53). Seuraavassa esitän suomen kielelle ominaisia uralilaisia typologisia piirteitä.

3.2.1 Morfologiset piirteet

Ensimmäinen morfologinen piirre on Lehtisen (2007: 53) mukaan sanojen pituus. Sanat saattavat koostua monesta eri morfeemista: kanta, johdin, tunnus, päätte, possessiivisuffiksi ja liitepartikkeli. Tästä johtuen suomea kutsutaan synteettiseksi kieleksi. Suomen kielessä morfeemit erottuvat toisistaan omina segmentteinään, jotka eivät ole sulautuneet toisiinsa. Tällaista tekniikkaa kutsutaan agglutinaatioksi eli ”liimautumiseksi”, joka on uralilaisten kielten ominaisuus. Suomi ei kuitenkaan ole puhtaasti agglutinoiva kieli, koska tämä edellyttäisi, että perusvartalot, johtimet ja muut affiksit liittyisivät toisiinsa täysin mekaanisesti eikä allomorfiia esiintyisi. Suomen kielessä kuitenkin esiintyy morfofonologista vaihtelua (*kaksi, kahden, kahta*). (Lehtinen 2007: 53-54)

Myös sijamuotojen käyttö on yhteinen morfologinen ominaisuus. Monissa uralilaisissa kielissä on runsaasti sijamuotoja. Suomen kielessä niitä on 15–17. Mordvassa, marissa, komissa ja udmurtissa on 20 sijaa, unkarin kielessä niitä on 18–25. Kolmas morfologisista ominaisuuksista on omitusliitteiden käyttö. Omistajapersoonaa ilmaistaan uralilaisissa kielissä omistusliitteen avulla, joka liitetään pääsanana loppuun päinvastoin kuin

indoeurooppalaisissa kielissä, joissa käytetään possessiivipronomineja. (Lehtinen 2007: 53-54)

3.2.2 Äännerakenteen ominaisuudet

Äännerakenteen ominaisuuksiin kuuluvat paino, tavujen rakenne, äänneiden pituusvaihtelu sekä vokaalisointu. Suomessa sanan pääpaino on aina ensimmäisellä tavulla, samoin useimmissa muissakin uralilaisissa kielissä kuten unkarissa. Uralilaisen kantakielen tavutyyppejä on (C) V (C) eli konsonantti-vokaali-konsonantti. Perinteisesti tavut ovat olleet konsonanttialkuisia ja vain ensimmäinen tavu on voinut alkaa vokaalilla. Poikkeavuudet, kuten esimerkiksi *heila-uttaa*, *istu-essa*, ovat myöhäisen kehityksen tulosta. (Lehtinen 2007: 55)

Tavun alussa on voinut olla vain yksi konsonantti ja useammalla konsonantilla alkavat lainasanat muuttuivat tämän säännön mukaan (lat. *schola*, ruots. *skola*, suom. *koulu*, tai ven. *kraj*, suom. *raja*). Uralilaisille kielille yhteinen piirre on myös äänneiden pituusvaihtelu, kuten *sata*, *sataa*, *saata*, *saattaa*, sekä vokaalisointu eli vokaaliharmonia (suom. *kissalla*, *jäniksellä*, unk. *városban*, *kézben*). (Lehtinen 2007: 56)

3.2.3 Syntaktiset ominaisuudet

Uralilaisissa kielissä voidaan erottaa kolme syntaktista ominaisuutta: sanajärjestys, postpositiot ja nominaalimuodot. Uralilaisten kielten alkuperäinen tunnusmerkitön sanajärjestys on ollut SOV (subjekti – objekti/adverbiaali – verbi), esimerkiksi:

(1) Isä karhun kaatoi.

Verbien määritteet ovat siirtyneet verbinjälkeiseen asemaan vasta suhteellisen myöhään. (Lehtinen 2007: 57)

Uralilaiset kielet suosivat postpositioita ja prepositiot ovat harvinaisia (vrt. suom. *kuusen alla*, ruots. *under granen*, suom. *talon takana*, ruots. *bakom huset*). Sivulauseiden sijaan uralilaisissa kielissä käytetään usein verbien nominaalimuotoja. Nominaalirakenteiden

käyttö ei ole tyypillistä ainoastaan uralilaisille kielille. (Lehtinen 2007: 57) Niitä esiintyy myös muun muassa indoeurooppalaisissa kielissä.

Verbien nominaalimuotojen käyttö uralilaisissa kielissä on paljon runsaampaa ja niiden järjestelmä on paljon monipuolisempi ja ”kehittyneempi” kuin muissa kieliryhmissä (Csepregi 2005: 6). Tämä syntaktinen ominaisuus on tutkimukseni keskeinen aihe. Työn seuraavat alaluvut käsittelevät verbien nominaalimuotoihin liittyviä määritelmiä. Tutkimuksessani käytän usein tutkija Márta Csepregin (2005) esimerkkejä, sillä häntä voidaan pitää alan asiantuntijana. Hän on tutkinut erittäin paljon eri suomalais-ugrilaisen kielten infinitiivi- ja partisiippi rakenteita.

3.3 Verbin nominaalimuodot

Verbin nominaalimuodot ovat verbien infiniittisiä muotoja, jotka muodostuvat verbivartalosta, infiniittimuodon tunnuksesta sekä sen jäljessä olevista mahdollisista nominin taivutustunnuksista kuten sijapäätteistä. Ne ovat joko aktiivissa tai passiivissa ja voivat saada lauseessa vaihtelevasijaisen objektin. Verbin nominaalimuodot jaetaan kahteen ryhmään, infinitiiveihin ja partisiippeihin. Infinitiivejä voidaan käyttää lauseessa substantiivien tavoin, partisiipit ovat enemmän adjektiivin kaltaisia. (Tieteen termipankki 2012)

Suomen kielen erityispiirre on verbin nominaalimuotojen runsas käyttö (Csepregi 2005: 44). Suomen kieli, samoin kuin muut suomalais-ugrilaiset kielet, suosii yksinkertaisia lauseita ja käyttää sivulauseiden sijaan verbien nominaalimuotoja, esimerkiksi:

- (2) Emme elä *syödäksemme*, vaan syömme *elääksemme*.
- (3) Minun *lähdettyäni* kotoa saapui Matti.
- (4) *Matkustaessaan* Pekka tutustuu ihmisiin. (emt. 6)

3.3.1 Infinitiivi- ja partisiippirakenteet uralilaisissa kielissä

Seuraava alaluku perustuu Ferenc Havasin (2013: 201-203) artikkeliin, joka käsittelee ensisijaisesti uralilaisten kielten sanajärjestyksen typologiaa esitellen myös sukukielten partisiippirakenteita. Kaikki tämän luvun esimerkit ovat peräisin tästä lähteestä. Unkarin kielessä partisiippirakenteiden käyttö on jokapäiväistä, varsinkin kirjallisuudessa, sillä alisteinen sivulause on olemassa toisena vaihtoehtona ja puhutussa kielessä sivulauseita käytetään todennäköisesti useammin.

(5) *A szállodába rendszerint csak sötét este érkező vendégek csak reggel pillantják meg a tengert.* 'Myöhään illalla hotelliin saapuvat vieraat näkevät meren yleensä vasta aamulla.'

(6) *A gépekben hosszú éveken át folyamatosan **használt** alkatrészeket akkor is ki kell cserélni, ha nem látszanak hibásnak.* 'Koneissa useita vuosia käytetyt osat on vaihdettava, vaikka ne eivät näyttäisikään viallisilta.'

Seuraavat esimerkit heijastavat muiden eri uralilaiskielten nominaalimuotojen käyttäjä.

Hanti:

(7) *jom-juγ, tōjnə **Λújəγtam** wuΛəm* 'näen, että roikun tuomipuussa'

(8) *imi kuntintə **kiΛmaΛ** tāyi* 'näyttää siltä, että muori on jo ollut kauan hereillä'

Mansi:

(9) *sāt turχul **tēm** nāj* 'seitsemää ruutanaa syönyt nainen'

(10) *wōr-uj **alne** nomt-ke kinseyən* 'jos etsit ohjeita siihen, miten tulee saalistaa riistaa'

Udmurtti:

(11) *urobo dorjŋ **sjiš** ad'ami* 'kärryn vieressä seisova mies'

(12) *korka **pjrem** iskavjŋjos* 'taloon saapuneet naapurit'

Syrjääni:

(13) *me sećə **loktšjas** əs a33li* 'näin sinne saapuvat'

(14) *paćə bi šujan **kadə*** 'kun laittavat takkaan tulen'

Mordva ja tšeremissi:

(15) *a'a sajiŋze sodaviks tarkastoŋt' od'ŋ'vaŋt' **joravt** karšemapelenze* 'vanhus otti tutusta paikasta esiin miniänsä valmistavan jalkineen'

(16) *škenan ješnam **araləšaš*** 'omaa perhettä suojeleva'

(17) *koła ko-čmo ki-ndəm kočkat kən* 'jos syöt hiiren syömästä leivästä'

Viro:

(18) *korralikult koolis käivad lapsed saavad paremaid hindeid* 'säännöllisesti koulua käyvät lapset saavat parempia arvosanoja'

(19) *kolmekümne päevaga ümber mailma purjetanud inglane andis meie ajalehe interjuu* 'kolmessakymmenessä päivässä maan ympäri purjehtinut englantilainen antoi haastattelun lehdellemme'

Saami:

(20) *olmžin šād'âm bâha-vuoi'gnâ* 'ihmiseksi muuttunut paha henki'

Samojedikielisiä esimerkkejä nenetsistä ja selkupista:

(21) *ñenečəʔ wadamʔ t'eñewāna lūca χañāna me* 'missä on se venäläinen, joka osaa nenetsiä'

(22) *tikī päexed šertawī nārka χarad* 'tämä kivistä rakennettu iso talo'

(23) *porgyr šüssotył imamy* 'pukua ommeltava vaimoni (tarkoittaen vaimoa, jonka on ommeltava puku)'

(24) *imany šüssotył porgy* 'vaimoni ommeltava puku'

Yllä olevat esimerkit osoittavat, että infinitiivi- ja partisiippirakenteet ovat olemassa ja mahdollisia uralilaisissa kielissä.

3.3.2 Suomen kielen partisiipit

Partisiipit taipuvat kuten nominit. Ne toimivat adjektiiveille ominaisissa tehtävissä infinitiivimuotoina (ISK 2008: § 521). Suomen kielessä partisiipit ovat sekä aktiivi- että passiivimuotoisia. Aktiivin partisiipit ovat *-va* ja *-nut* loppuisia. Passiivin partisiipit ovat *-va* ja *-tu* loppuisia. Näiden lisäksi on vielä kaksi neutraalimpaa partisiippiä, genetiivisubjektillinen agenttipartisiippi sekä kieltopartisiippi. (emt. 521)

Taulukko 1. Suomen kielen partisiipit (ISK 2008: 521)

VA-partisiippi	aktiivi passiivi	putoava katsottava
NUT-partisiippi	aktiivi passiivi = TU-partisiippi	ostanut, tullut syöty, maksettu
Agenttipartisiippi		GEN + aiheuttama
Kieltopartisiippi		puhumaton

Ensimmäinen partisiippityypin johdin on *-va/-vä* (ennen ja murteessa *-pa/-pä*). Johdin liitetään verbin vartaloon.

(25) *lentää* *lentä-* *lentävä*
mennä *mene-* *menevä*
tulla *tule-* *tuleva*

Toinen partisiipin johdin on *-nut/-nyt*, joka liitetään verbin vartaloon:

(26) *sanoa* *sano-* *sanonut*
saada *saa-* *saanut*
nousta *nous-* *noussut* (Csepregi 2005: 34 – 35)

Csepregin mukaan partisiippirakenteilla on lauseessa yleensä attribuuttinen rooli, näin ollen ne taipuvat yhdessä adjektiivin kanssa. Partisiipit voidaan erottaa adjektiiveista siten, että partisiippi voidaan korvata sivulauseella. Passiivin partisiipin taivutusvartalo on *-nee* loppuinen.

(27) *kellastuneet* lehdet

(28) *menneen* yön jälkeen (Csepregi 2005: 34–35)

Passiiviverbeistä muodostetaan partisiippeja samalla tavalla kuin aktiivimuodossa (Csepregi 2005: 40). Jos *-va/-vä* johtimet liitetään passiiviverbiin, partisiippi on futuurin roolissa tai se ilmaisee mahdollisuutta ja välttämättömyyttä (*sanottava, tehtävä, juotava, on mentävä*). Toisin kuin unkarin kielessä, suomessa aktiivin ja passiivin muoto erottuvat aina selvästi toisistaan:

(29) *luettu* kirja

(30) *lukenut* mies

(31) *saatu* vastaus

(32) vastauksen *saanut* opettaja (emt. 40)

3.3.3 Suomen kielen infinitiivit

Verbien infiniittiset muodot eli verbien nominaalimuodot käyttäytyvät osittain verbien, osittain nominien tapaan. Niillä on verbille tyypilliset laajennukset, esimerkiksi objekti, mutta niiltä puuttuvat finiittiverbin tuntomerkit modus ja tempus. Persoona pystytään ilmaisemaan osassa infiniittimuotoja samaan tapaan kuin substantiiveissa, possessiivisuffiksilla. Infinitiivit toimivat lauseessa substantiivien tapaan eli ne esiintyvät lauseessa substantiivilausekkeen tehtävässä: subjektina, objektina ja adverbiaalitäydennyksenä tai adverbiaalimääritteenä. (ISK 2008: § 490)

Suomen kielessä on yhteensä viisi infinitiiviä. Ne ovat yleensä taivutettavia ja niissä voidaan omistusliitteen avulla osoittaa myös tekijää. Näin ollen ne soveltuvat sivulauseiden lyhentämiseen. Ensimmäisellä infinitiivillä on lyhyempi ja pidempi muoto. Lyhyemmällä on pelkkä infinitiivin tunnus *-a/-ä, -da/-dä, -ta/-tä* eikä siihen voida lisätä enää liitteitä, sillä se on suomen verbin perusmuoto (*asua, syödä, mennä*). Sen merkitys ja syntaktinen rooli vastaa unkarin kielen *-ni* johtimella muodostettua nominaalimuotoa. Ensimmäisen infinitiivin perusmuotoa käytetään sekä unkarin että suomen kielen sanakirjoissa hakusanana. Ensimmäisen infinitiivin pidempi muoto sisältää translatiivin sijapäätteen ja omistusliitteen, joka määräytyy subjektin persoonan mukaan (*sanoa-kse-ni, sanoa-kse-si*). (Csepregi 2005: 44)

Toisen infinitiivin johdin on ensimmäisen infinitiivin *-e* vokaalimuoto. Sitä käytetään taivutettuna kahdessa tapauksessa inessiivissä ja instruktiivissa (Csepregi 2005: 45). Instruktiivi esiintyy vain aktiivissa (*sanoen*), inessiivi myös passiivissa (*sanoessa, sanottaessa*) (Savolainen 2001: 2.5.5.2.1). Monet kielentutkijat pitävät toista infinitiiviä gerundina (Mantila 1996: 16). Savolaisen (2001: 2.5.5.2.1) mukaan kolmannen infinitiivin päätte on *-ma/-mä*. Se liittyy aina vokaalivartaloon. Jos sanassa on astevaihtelua, vokaalivartalo on vahva. Nykykielessä käytetyt 3. infinitiivin sijat ovat seuraavat *sanomassa* (inessiivi), *sanomasta* (elatiivi), *sanomaan* (illatiivi), *sanomalla* (adessiivi), *sanomatta* (abessiivi) (Emt. 2.5.5.2.1).

Neljännän infinitiivin tunnus on nominatiivimuodossa *-minen* ja partitiivimuodossa *-mis*. *-Minen* tai *-mis* liitetään vokaalivartaloon joko vahvassa tai heikossa muodossa, riippuen siitä, onko sanassa astevaihtelua. Esimerkkinä tästä on *puhuminen* (nominatiivi) tai *puhumista* (partitiivi). (Savolainen 2001: 2.5.5.2.1) Nominatiivi ilmaisee tarpeellisuutta tai mahdollisuutta eli mitä on tehtävä tai sopii tehdä (*on lähteminen*), ja partitiivi ilmaisee tarpeellisuuden tai mahdollisuuden puutosta eli mitä ei pidä tehdä (*ei ole menemistä*). Neljännän infinitiivin partitiivimuotoja, joissa on omistusliite, käytetään jatkuvan tekemisen ilmaisemiseen:

(33) *käy käymistään*

(34) *yltyy yltymistään* (Savolainen 2001: 2.5.5.2.1)

Neljännän infinitiivin *-minen* tekemiset, kuten esimerkiksi *puhuminen*, *juokseminen*, *kaatuminen*, eivät ole verbin nominaalimuotoja, koska ne taipuvat sijamuodoissa ja voivat saada mitä tahansa substantiivin määritteitä (Savolainen 2001: 2.5.5.2.1). Viides infinitiivi saadaan johtamalla deminutiivi kolmannesta infinitiivistä (Csepregi 2005: 46). Se rakentuu niin, että lopussa on ensin omistusliite, sitten adessiivin päätte, monikon tunnus ja kolmannen infinitiivin tunnus sekä sanan alussa deminutiivijohdin (*ma+inen*) ja verbin vartalo. Viidettä infinitiiviä käytetään, kun halutaan ilmaista melkein tapahtuvaa tapahtumaa.

(35) *Lapsi oli putoamaisillaan.* (Savolainen 2001: 2.5.5.2.1)

(36) *Olin kaatumisillani* (Csepregi 2005: 46).

3.3.4 Suomen kielen lauseenvastikkeet

Ei-infiniittisiä verbilausekkeita voidaan perinteisesti kutsua lauseenvastikkeiksi. Näihin lauseenvastikkeisiin kuuluvat partisiippirakenne eli referatiivinen lauseenvastike, temporaalinen, finaalinen, modaalinen sekä statuslauseenvastike. (ISK 2008: § 876) Ison suomen kieliopin (§ 876) mukaan ”lauseenvastike” ei ole kieliopillinen vaan pedagoginen termi. Sekin kuitenkin kuvaa perinteisesti lauseenvastikkeina kuvatut rakenteet olennaisesti yhtenevästi vanhojen kielioppien kanssa. Taulukossa 2 on esitetty kielioppien mukaiset suomen kielen varsinaisten lausekkeenvastikkeiden tyypit

esimerkkien avulla. (emt. § 876) Näiden lisäksi lauseenvastikkeiksi luetellaan usein myös muita rakenteita, joita esitän erikseen partisiippi- ja infinitiivirakenteiden kohdassa.

Taulukko 2. Suomen kielen varsinaiset lausekkeenvastikkeiden tyypit (ISK 2008: § 876)

Tyyppi	Esimerkki	Vastaava sivulauseilmaisu
Viittaava	sanoin kirjoittaneeni	sanoin, että olen kirjoittanut
tapaa ilmaiseva	istuin kirjoittaen	istuin siten, että kirjoitin
aikaa ilmaiseva	kirjoittaessani	kun kirjoitan (t. kirjoitin)
aikasuhdetta ilmaiseva	kirjoitettuani	kun olin kirjoittanut
tarkoitusta ilmaiseva	kirjoittaakseni	jotta kirjoittaisin

Partisiipit lauseessa voivat attribuuttisen funktion ohella käyttäytyä infinitiivien tapaan, ne voivat lyhentää sivulauseita lisäämällä sijapäätteen ja omistusliitteen. Lauseessa aktiivin partisiipit aistimista, tuntemista ja sanomista ilmaisevien verbien vieressä lyhentävät objektiivisen sivulauseen:

(37) Kuulen hänen *tulevan*.

(38) Sanotaan hänen *tulleen*. (Csepregi 2005: 46)

Samaa asiaa voidaan ilmaista myös sivulauseella:

(39) Kuulen, että hän tulee.

(40) Sanotaan, että hän on tullut.

Jos monikossa siihen liitettäisiin essiivipäätte, se ilmaisisi luultua tai tehtyä tekoa:

(41) *Olen kuulevinani*.

(42) Hän *ei ollut näkevinään*. (Csepregi 2005: 46)

Tulla verbin avulla ja translatiivipäätteellä muodostettu rakenne ilmaisee sattumanvaraista tapahtumaa:

(43) *En tullut ajatelleeksi* sitä.

Partitiivissa oleva passiivin toinen partisiippi lyhentää temporaalisivulauseen:

(44) Isän *tultua* kotiin lapsi rauhoittui heti.

Tätäkin voidaan ilmaista sivulauseella:

(45) Sen jälkeen, kun isä oli tullut kotiin, lapsi rauhoittui heti.

Verbin *saada* translatiivimuoto viittaa teon toteutumiseen:

(46) Vihdoin *sain sanotuksi*, mitä olen kauan hautonut mielessäni.

Passiivin ensimmäisen partisiipin käyttö monikon inessiivissä:

(47) Tästä kirjasta *on löydettävissä* kaikki tärkeät kielioppiasiat. (Csepregi 2005: 46–47)

Infinitiivilausekkeilla on partisiippirakenteita vähemmän finiittilauseiden ominaisuuksia kuin partisiippi-ilmauksilla. Infinitiivilausekkeissa persoonaa voi harvoin ilmaista edes omistusliitteellä (*sanoakseni, sanoessasi*). Passiivista käytetään harvoin. Passiivimuotoisia infinitiivejä on vähän (*sanottaessa*). (Savolainen 2001: 3.8.1) Ensimmäisen infinitiivin perusmuodolla on monia eri käyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi subjekti tai objekti. Ne on listattu tarkemmin taulukossa 3. (ISK 2008: § 493)

Taulukko 3. Ensimmäisen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt perusmuodossa (ISK 2008: § 493)

Perusmuoto	
Subjektina	Oli virhe <i>muuttaa maalle</i> .
Objektina	Haluaisin <i>muuttaa maalle</i> .
Nesessiivirakenteessa	Minun täytyy <i>lähteä</i> .
Muussa verbiketjussa	Sinulla taitaa <i>olla kiire</i> .
Substantiivin määritteenä	Meillä on kova hinku <i>muuttaa maalle</i> .
Adjektiivin määritteenä	Kortit ovat helppoja <i>käsitellä</i> .
Verbin määritteenä	Vielä ei ole <i>esittää</i> uusia tuloksia.
Irrallisena	<i>Jättää</i> nyt lapsi yksin kotiin!
Interrogatiivisena	En tiennyt <i>mitä tehdä</i> .
Relatiivisena	Tarvitsen jonkun <i>jota hemmotella</i> .
Verbiliitossa	Olin <i>menettää</i> malttini.

Possessiivisuffiksi on pakollinen ensimmäisessä infinitiivissä, ja se osoittaa subjektiivin samaksi kuin lauseen subjekti. Sen muoto ilmaisee yleensä tarkoitusta, ja sitä kutsutaan finaalirakenteeksi. (ISK 2008: § 493) Ensimmäisen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Ensimmäisen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt translatiivissa (ISK 2008: § 493)

Translatiivi	
Adverbiaalina	Hän säästää <i>ostaakseen</i> asunnon.
Verbiliitoissa	Otin asian <i>hoitaakseni</i> .

Toinen infinitiivi voi ilmaista ajankohtaa temporaalirakenteessa, jolloin verbi on inessiivimuodossa sekä tapaa, jolloin verbistä käytetään instruktiivimuotoa. Jälkimmäinen myös ilmaisee erilaisia additiivisia suhteita. (ISK 2008: § 495). Instruktiivissa toisella infinitiivillä on modaalinen funktio, kun siihen ei liitetä omistusliitettä:

(48) Erkki tuli *juosten*.

Sillä on myös passiivin muoto:

(49) kirjaa *luettaessa*. (Csepregi 2005: 45)

Taulukko 5. Toisen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt (ISK 2008: § 495)

Inessiivi	
Adverbiaalimääritteenä	Perheen <i>muuttaessa</i> tänne olin 5-vuotias.
Instruktiiv	
Adverbiaalimääritteenä	Hän palautti laitteen <i>väittäen</i> sen olevan rikki.

Muun muassa Oulun yliopisto suomen kielen professori, Harri Mantila (1996: 7) huomauttaa, että gerundit (*sanoen*) ovat lauseessa adverbiaalin funktiona toimivia verbin nominaalimuotoja. Hän toteaa, että vaikka suomen kieliopissa ei ole ollut tapana puhua gerundeista, niin kutsutut toinen ja kolmas infinitiivi ovat kuitenkin funktioltaan gerundisia (emt. 16).

Kolmas infinitiivin pelkkä nominaalimuoto on adjektiivinen, rooliltaan attribuuttinen:

(50) Tässä on isän *antama* kirja (Csepregi 2005: 45).

Taivutetussa muodossa kolmas infinitiivi on substantiivinen ja rooliltaan adverbiaalinen (ISK 2008: § 494). Kolmannen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 6. Kolmannen infinitiivilausekkeen keskeiset käytöt (ISK 2008: § 494)

Inessiivi	
Adverbiaalitäydennyksenä	Pistäydyin katsomassa postia.
Verbiliitossa	Olemme perustamassa yhdistystä.
Elatiivi	
Adverbiaalitäydennyksenä	Tulen juuri hakemasta postia.
Verbiliitossa	Joko siellä lakkasi satamasta.
Illatiivi	
Adverbiaalitäydennyksenä	Tulkaa syömään iltapalaa.
Adjektiivin laajenuksena	Oletko valmis lähtemään mukaan?
Verbiketjussa	Meillä sattuu nyt olemaan vähän kiire.
Verbiliitossa	Tehtävä tulee olemaan vaikea.
Adessiivi	
Adverbiaalimääritteenä	Vältin flunssan ottamalla rokotuksen.
Abessiivi	
Adverbiaalimääritteenä	Poistuin sanomatta mitään.
Verbiliitossa	En malta olla kiusoittelematta sinua.

Inessiivillä kuvataan tyypillisesti aspektuaalisesti meneillään tai alkamassa olevaa tapahtumaa (ISK 2008: § 494). Elatiivissa se korostaa teon loppua. Illatiivissa se merkitsee teon alkua tai teon aikomusta. Se voi ilmaista myös ominaisuutta:

(51) Marja on hyvä *uimaan* (Csepregi 2005: 44).

Liike- ja siirtämisverbien yhteydessä kolmannen infinitiivin illatiivin muodostaman lausekkeen voi tulkita ilmaisevan toiminnan tarkoitusta. Samaa voidaan soveltaa myös adessiiviin ja ablatiiviin. (ISK 2008: § 494)

Adessiivia käytetään ilmaisemaan tapaa tai keinoa, ja abessiivi on muun muassa sen kielteinen vastine. Adessiivi- ja abessiivilausekkeita käytetään verbin tai verbi-ilmauksen määritteinä. Abessiivia käytetään lisäksi merkitykseltään kielteisissä verbiliitoissa. (ISK 2008: § 494) Vanhahtavana muotona voidaan pitää kolmannen infinitiivin instruktiivia, jota voidaan käyttää myös passiivisena:

(52) Lakia *ei pidä rikottaman* (Savolainen 2001: 2.5.5.2.1).

Se on vähäkäyttöinen ja esiintyy vain verbiliitossa nesessiivisen *pitää*-verbin kanssa:

(53) Mitä minun *pitikään sanomani*? (ISK 2008: § 494)

Neljännän infinitiivin johdin on *-minen*. *Olla* verbin kanssa se ilmaisee nominatiivissa tarpeellisuutta, mahdollisuutta ja partitiivissa sen puutetta.

(54) Sinne *on meneminen*.

(55) Minulla *ei ole* mitään *tekemistä* täällä. (Csepregi 2005: 44)

3.3.5 Unkarin kielen nominaalimuodot

Koska suuri osa aineistostani koostuu unkarinkielisten henkilöiden vastauksista, pidän tärkeänä esittää lyhyesti myös unkarin kielen verbien nominaalimuotoja. Kirjassaan *Suomen ja unkarin nominaalisten verbimuotojen kontrastiivista syntaksia ja semantiikka* Harri Mantila (1996) tutkii unkarin ja suomen kielen nominaalisten verbimuotojen merkitystä ja lauseopillista käyttöä. Tässä luvussa tulen käyttämään määritelmiä ja esimerkkejä hänen kirjansa pohjalta.

Unkarin kielessä on vain yksi infinitiivi, joka voidaan muodostaa kaikista verbeistä. Mantila käyttää teoksessaan esimerkkeinä sanoja *irni* 'kirjoittaa', *olvasni* 'lukea' ja *enni* 'syödä'. Infinitiivi toimii verbin tavoin, ja se voi olla subjekti, objekti, attribuutti ja adverbiaali. Kaksi jälkimmäistä ovat kuitenkin harvinaisia. Infinitiivi voi saada ainoastaan possessiivisuffiksin päätteeksi, jolloin se ilmaisee toiminnan suorittajan.

(56) *El kell indulnom*. 'Minun täytyy lähteä'. (Mantila 1996: 14)

Unkarin kieli koostuu kolmesta eri partisiipista: preesensissä oleva partisiippi, jonka tunnus on *-ó/-ő* (*futó* 'juokseva', *történő* 'tapahtunut'), tulevaa aikaa merkitsevä partisiippi *-hat/-het* (*várható* 'odotettava, odotettavissa oleva'), ja perfekti *-t -ott -ett -ött* tai *-tt* (*megírt* 'kirjoitettu', *megtett* 'tehty'). Näistä kolmesta ainoastaan ensimmäinen on aktiivinen, ja kaksi jälkimmäistä ovat passiivisia. (Mantila 1996: 14)

Tietyissä tapauksissa preesensiseen partisiippiin voidaan liittää possessiivisuffiksi ja sijamuoto, mutta niitä käytetään nykykielessä harvoin. Preesensisellä partisiipilla voi olla aktiivinen merkitys sellaisissa intransitiivisissa verbeissä, jotka ovat merkitykseltään mediopassiivisia. Tällaisia ovat esim. *tapasztalt* 'kokenut', *unott* 'kyllästynyt'. (Mantila 1996: 14)

Unkarin kielessä esiintyy myös futuurinen partisiippi. Sen tunnus on *-andó/-endő*. Samalla tavalla kuin äskeinen partisiipin perfekti, se voidaan muodostaa transitiiivisista verbeistä, jolloin se on passiivinen, esim. *megoldandó* 'ratkaistava', *eladandó* 'myytävä'. Kun kyseessä on intransitiivinen verbi, sitä käytetään ainoastaan mediopassiivisissa tapauksissa kyseeseen, esim. *műlandó* 'haihtuva'. (Mantila 1996: 15) Yksittäisissä tapauksissa futuuriseenkin partisiippiin voidaan liittää possessiivisuffiksi ja sijamuoto.

(57) *Az itt felolvasandómban.* 'Tässä luettavassani tekstissä'.

mondani 'sanoa'

(58) *mondandóm*

mondandónk

mondandód

mondandótok

mondandója

mondandójuk

(59) *mondandómban*

mondandónkban

mondandódban

mondandótokban

mondandójában

mondandójukban

Gerundi ilmaisee unkarin kielessä aikaa, tapaa, keinoa, tilaa tai vaihtoehtoisesti päättynyttä tai aikaisempaa toimintaa (Mantila 1996: 16). Gerundeja on kaksi. Ensimmäisen gerundin tunnus on *-va/-ve*, ja toisen *ván/vén*. Ensimmäinen gerundi voi ilmaista samanaikaista ja päättynyttä toimintaa, kun taas toinen gerundi ilmaisee vain päättynyttä toimintaa. Ensimmäinen gerundi voi olla sekä aktiivinen että passiivinen, ja se voi saada verbin kaikki määreet tai oman subjektin. Molemmat gerundit muistuttavat suomen kielen lausevastikkeita rakenteeltaan. (Mantila 1996: 16) Gerundien käyttöä tarkastellaan tarkemmin taulukossa 7.

Taulukko 7. Unkarin ja suomen nominaalisten verbimuotojen järjestelmä (Mantila 1996: 17)

		UNKARI	SUOMI	
Infinitiivit		adni	I inf.	antaa
		adnom		antaakseni
		adnod jne.		antaaksesi jne.
			II inf.	antaen
				antaessa(ni)
			Pass.	annettaessa
			III inf.	antamassa
				antamasta
				antamaan
				antamalla
				antamatta
			IV inf.	antaminen
				antamista
Partisiipit				
	Akt.	Pass.	Akt.	Pass.
Preesens	adó	→	antava	annettava
Perfekti	←	adott	antanut	annettu
Futuuri		adandó	agenttipartisiippi	antama
Gerundit	adva			
	adván			

Nykyisessä unkarin kielessä gerundi on hyvin harvinainen ja yleisimmin tavattavat *úgyszólván* 'totta puhuen', *mondván* 'sanoen' ja *nyilván* 'ilmeisesti' ovat jo kitetyimiä. (Mantila 1996: 16) Nykyään unkarin kielessä gerundiumia ei voida enää taivuttaa. Gerundiumin taivutettujen muotojen sijaan unkarin kieli käyttää usein keskeneräisyyttä ilmaisevan perfektisen (past perfect continuous) partisiipin taivutettuja muotoja.

esni 'kaatua'

(60) *estemben*

estetben

estében

estünkben

estetekben

estiükben

Siinä *-t* päätte on perfektin tunnus, jonka jälkeen lisätään possessiivi suffiksi ja sen perässä sijamuodon päätte. Kyseessä olevat sanat vastaavat kysymykseen *miten*.

3.3.6 Nominaalimuodot indoeurooppalaisissa kielissä

Nominaalimuotoja esiintyy muissakin kuin suomensukuisissa kielissä, kuten esimerkiksi indoeurooppalaisissa kielissä. Tuon tässä luvussa esimerkkejä englannin, ranskan ja saksan kielestä. Seuraavaksi esitän esimerkkejä partisiippirakenteista englannin ja ranskan kielessä.

(61) *the money that was stolen – the stolen money* ’raha, joka oli varastettu – varastettu raha’

(62) *Les voitures roulant dans la rue me dérangent* ’Minua häiritsevat kadulla kulkevat autot.’

(63) *Mais certains vêtements portés cet été mériteraient de conserver leur place dans la collection de l’automne.* ’Mutta osa tänä kesänä käytetyistä vaatteista on ansainnut olla esillä myös syksyn mallistossa’. (Gazdik, 2013)

Englannin kielessä aktiiviset partisiipit saavat *-ing* päätte. Passiiviset esiintyvät niiden niin sanotusti kolmannessa muodossa ja saavat *-ed, -en jne* päätteet.

(64) *A girl reading a book came to the café.* ’Kahvilaan astui kirjaa lukeva tyttö.’

(65) *What are the languages spoken in Switzerland?* ’Mitkä ovat Sveitsissä puhutut kielet?’

Saksan kielessä aktiiviset partisiipit saavat *-end* päätte, passiiviset kolmannesta muodosta tunnetut *-t* tai *-en* päätteet.

(66) *Ich habe das auf dem Sofa schlafende Kind aufgeweckt.* ’Herätin sohvalla nukkuvan lapsen.’

(67) *Das in der Schweiz gesprochene Deutsch ist nicht verständlich für die meisten Deutschen.* ’Sveitsissä puhuttua saksaa useimmat saksalaiset eivät ymmärrä.’ (Gazdik, 2013)

Joskus partisiipit muodostavat vakiintuneita sananrakenteita myös indoeurooppalaisissa kielissä. Muutamaa näistä käytetään itsenäisenä adjektiivina tai substantiivina.

(68) *running water* ’juokseva vesi’, *boiling water* ’kiehuva vesi’

(69) *fascinating* ’kiehtova’, *amusing* ’huvittava’, *tiring* ’väsyttävä’

(70) *faszinierend* ’kiehtova’, *beeindruckend* ’vaikuttava’ (Gazdik, 2013)

Ranskan ja englannin kielessä pystytään muodostamaan samanaikaisten aktiivisten nominaalimuotojen aikaisempaa tekemistä ilmaiseva muoto liittämällä partisiippi-

perfektin (joka on englannissa verbin kolmas muoto) aikamuodossakin käytetyistä *être* ja *avoir* sekä *have* apuverbeistä muodostettuihin nominaalimuotoihin.

(71) *Voilà une liste des hommes ayant marché sur la Lune.* 'Tässä niiden henkilöiden lista, jotka kävivät kuussa.'

(72) *Je cherche quelqu'un étant né avant 1980.* 'Etsin sellaista henkilöä, joka on syntynyt ennen vuotta 1980.'

(73) *He is someone having read all Shakespeare.* 'Hän on henkilö, joka on lukenut Shakespearen kaikki teokset.' (Gazdik, 2013)

Passiivimuotoa ilmaistaan molemmissa kielissä verbin kolmannen muodon avulla.

(74) *A la recherche du temps perdu.* 'Kadonneen ajan jäljessä.'

(75) *The police found the stolen money.* 'Poliisi löysi varastetut rahat.'

(76) *The rebuilt house is really beautiful.* 'Uusiksi rakennettu talo on todella kaunis.'

Tutkituista kielistä ainoastaan unkarin kielessä on futuuria/myöhäisempää tekemistä ilmaiseva partisiippi *olvasandó* 'luettava', *tartandó* 'pidettävä' (Gazdik, 2013). Ero kahden kieliryhmän nominaalimuotojen välillä on siinä, että suomensukuisten kielten nominaalimuotojärjestelmät ovat – kuten ylempänä nähtiin ja alempana tullaan näkemään – hyvin paljon kehittyneempiä ja järjestelmällisempiä. Jälkimmäisissä kielissä esiintyy sijamuotojen ja possessiivisuffiksien kokonaisia deklinaatiosarjoja. Näin suomensukuisia kieliä puhuvat voivat tiivistää huomattavan paljon enemmän informaatiota nominaalimuotoisiin ilmaisuihinsa kuin indoeurooppalaisia kieliä puhujat.

4 NOMINAALIMUODOT OSANA MAAHANMUUTTAJIEN KIELITAITOA

Tutkimuksessani aion selvittää, minkälaisen taitotason eri kieliryhmiä edustavat maahanmuuttajat ovat saavuttaneet suomen kielen verbien nominaalimuotojen oppimisessa. Tutkimustyössäni vertailen myös eri kieliryhmiin kuuluvien suomen kielen opiskelijoiden suomen infinitiivi- ja partisiippirakenteiden osaamista. Edellä mainittujen asioiden toteuttamiseen käytän kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, jossa sovellan tilastollisia menetelmiä. Pääpaino on kyselylomakkeista saatujen tulosten analysoimisessa. Annan tutkimusongelmiin vastauksia havaintoaineiston analyysin ja tilastollisten johtopäätösten avulla.

4.1 Tutkimukseni aineisto ja keruumenetelmä

Suomen kielen verbien nominaalimuotojen osaamisen kartoittamiseen käytin kyselytutkimusta. Valitsin tutkimukseni aineistoksi kyselytyyppisen keruumenetelmän, sillä oletan, että kyselyjen ja testilomakkeiden avulla tapahtuva tarkastelu ja analysointi on sopiva ja käytännöllinen menetelmä tutkimukseni toteuttamiseksi. Nimitän aineistonkeruumenetelmääni kyselytyyppiseksi, koska tässä ei voida puhua varsinaisesta kysymys-vastaus kyselystä. Tutkimusaineisto saadaan kyselylomakkeissa olevien tehtävien vastauksista.

4.1.1 Kyselytutkimus aineiston keruumenetelmänä

Kysely on yksi käytetyimmistä kokemuseräisen, empiirisen tiedon keräysmenetelmistä. Se on monimuotoinen työkalu, jota voidaan käyttää erilaisiin tarkoituksiin sekä määrällisessä kuin laadullisessakin tutkimuksessa. (Kalaja ym. 2011: 146) Itse kerään tietoa ja aineistoa kyselyyn osallistujien kielitaidosta koskien suomen kielen verbien nominaalimuotojen osaamista.

Vilkan mukaan (2015: 101) kyselyn avulla siirrytään teoreettiselta tasolta (määritelmät, osatekijät) empiiriselle tasolle (kyselylomake). Tulkinnassa edetään vuorostaan päinvastoin, siinä emperiasta palataan teoriaan. Toimin omassa tutkimuksessani samalla

tavalla. Laadin kyselylomakkeeni teoreettisen viitekehysten pohjalta ja kyselylomakkeista saatujen tulosten perusteella tarkastelin hypoteesin toteuttamista. Kyselyn avulla kerätty tieto, eli osallistujien vastaukset koko kyselyyn, muodostavat itse aineiston (Alanen 2011: 146). Omassa tutkimuksessani laatimani kysely on väline, jonka avulla keräsin henkilöiden kielitaitoon liittyvää tietoa. Osallistujien vastaukset muodostavat tutkimukseni aineiston.

Tilastoyksiköillä tai *havaintoyksiköillä* tarkoitetaan määrällisessä tutkimuksessa sitä mitä tutkitaan, esimerkiksi kuvaa, tekstiä, tuotetta tai ihmistä (Vilka 2015: 98). Havaintoyksikköjä omassa tutkimuksessani edustavat testilomakkeiden täyttävät henkilöt. *Otos* muodostuu havaintoyksiköistä. *Perusjoukko* sisältää kaikki havaintoyksiköt, joista tutkimuksessa halutaan tietoa (emt. 98). Perusjoukko muodostuu tutkimuksessani sellaisista suomen kieltä puhuvista henkilöistä, jotka eivät puhu kieltä äidinkielenään, mutta ovat opiskelleet suomen kieltä joko koulussa tai suomen kielen kursseja järjestävissä laitoksissa.

Perusjoukko voi olla heterogeeninen, jossa hajonta on suuri eli siinä on hyvin erilaisia havaintoyksiköitä tai homogeeninen. Homogeenisessä perusjoukossa ei ilmene hajontaa, siinä havaintoyksiköillä on samanlaisia ominaisuuksia. (Vilka 2015: 100) Pyrin omassa tutkimuksessani mahdollisimman homogeeniseen otokseen. Otoksen homogeenisyyteen vaikuttavat havaintoyksikköjen eri koulutustausta ja eri suomen kielen taso.

Tutkimukseni kohderyhmänä ovat sellaiset Suomessa asuvat ulkomaalaiset, jotka ovat jo suhteellisen pitkällä suomen kielen osaamisessa ja jotka ovat opiskelleet joko ala- tai yläasteella, aikuiskoulutuskeskuksessa tai yliopistossa suomen kielen verbien nominaalimuotoja. Tutkimukseeni osallistui yhteensä 61 henkilöä. Tutkimuksen kohderyhmä koostuu Vaasan aikuiskoulutuskeskuksen järjestämän suomen kielen kurssin loppuvaiheessa ja valmistavalla kurssilla suomea vieraana kielenä opiskelevista henkilöistä, aikuiskoulutuskeskuksen entisistä opiskelijoista, Vaasan ja Turun yliopiston opiskelijoista, sekä muista Suomessa asuvista ulkomaalaisista.

Mainittujen laitoksien lisäksi olin yhteydessä muun muassa Tuglas-seuraan (suomalaisen ja virolaisen välinen ystävyysseura), Sukukansojen ystävät ry:hyn (järjestö, jonka alaa on suomalais-ugrilaisiin kieliin ja kansoihin liittyvä toiminta), Vaasan Arbikseen (Vaasan kaupungin ylläpitämä ruotsinkielinen työväenopisto), Suomen tulkkien ja kääntäjien liittoon, sekä Helsingin yliopistossa toimivaan suomalais-ugrilaiseen kielentutkimuskeskukseen. Jälkimmäisiltä laitoksilta en valitettavasti saanut käyttökelpoista materiaalia.

Huolimatta edellä mainituista sain tutkimukseen mukaan yhteensä 61 henkilöä, joiden joukosta löytyy mitä erilaisimpien kieliryhmien puhujia, kuten suomalais-ugrilaiskielisiä, arabinkielisiä, indoeurooppalaiskielisiä, slaavinkielisiä jne. henkilöitä, yhteensä kahdenkymmenen eri kielen edustajia. *Toteutunut otos* tarkoittaa kyselylomakkeisiin vastanneiden henkilöiden määrää (Valli 2007: 102). Toteutunut otos on tutkimuksessani kuudenkymmenen vastaajan täyttämä kyselylomake.

Havaintoyksiköihin liitetään tilastollisessa tutkimuksessa ominaisuuksia, jotka perustuvat mittauksiin (Kananen 2008: 16). Kyselyä ja sen kohtia on ajateltava *mittarina*, jossa jokainen kysymys tai kohta mittaa jotain vastaajan ominaisuutta, mielipidettä tai kokemusta (Alanen 2011: 147). Mitattavia ominaisuuksia kutsutaan *muuttujiksi*, eli muuttuja on mittari, jolla mitataan (Kananen 2008: 16-18).

Muuttuja voi olla riippuva (selitettävä) tai riippumaton (selittävä) muuttuja. Riippuvan muuttujan vaihtelusta ollaan tutkimuskysymyksessä erityisen kiinnostuneita. Tutkimuksessa halutaan selvittää riippumattoman tai selittävän muuttujan yhteyttä riippuvaan muuttujaan vaihteluun. (Kalaja ym. 2011: 155) Kyseisen tutkimuksen riippuva muuttuja on testissä saadut pisteet, ja riippumattomia muuttujia ovat ikä, sukupuoli, äidinkieli sekä Suomessa vietetty aika.

4.1.2 Tässä tutkimuksessa käytetyn kyselylomakkeen rakenne

Tutkimukseni paperinen ja käsin täytettävä kyselylomake alkaa taustakysymyksillä (katso liite). Taustakysymykset liittyvät henkilön äidinkieleen, ikään, sukupuoleen sekä

Suomeen tulovuoteen. Taustakysymykset toimivat selittävinä muuttujina, eli tarkastelen tutkittavaa ominaisuutta niiden suhteen. Taustakysymysten jälkeen tulevat varsinaiset tutkimuskysymykset eli testiosio. Kysymysten laatimisessa kiinnitin huomiota kohderyhmän kielitaitoon sekä siihen, ettei lomakkeesta tulisi liian pitkä. Jos lomake on liian pitkä, koehenkilö saattaa kyllästyä ja väsyä, mikä vaikuttaa vastaamisinnostukseen ja tutkimuksen luotettavuuteen (Valli 2007: 104).

Tässä tutkimuksessa testiosio koostuu yhteensä kolmesta tehtäväryhmästä. Ensimmäisen tehtäväryhmän tarkoitus on kartoittaa, kuinka hyvin osallistujat pystyvät muodostamaan suomen kielen verbien nominaalimuotoja. Toisen tehtäväryhmän ajatuksena on ottaa selvää, miten hyvin osallistujat tunnistavat infinitiivi- ja partisiippi- rakenteita, sekä pystyvätkö he korvaamaan ne sivulauseilla. Kolmannen tehtäväryhmän tarkoitus on kartoittaa, kuinka eri kieliryhmien edustajat pystyvät soveltamaan suomen kielen lausevastikkeita.

Ensimmäisen tehtäväryhmän teksti on suuremmaksi osaksi otettu Mika Waltarin romaanista *Neljä päivänlaskua* (1949). Syynä tekstin valintaan on se, että teksti käsittelee arkisia asioita ja siinä on runsaasti verbin nominaalimuotoja eli infinitiivi- ja partisiippi- rakenteita. Taulukossa 8 esittelen tutkimuksen ensimmäisestä tehtäväryhmästä Waltarin tekstistä löydettävissä olevat verbien nominaalimuodot. Tästä tehtäväryhmästä saatava yhteispistemäärä on 22.

Taulukko 8. Waltarin tekstistä löydettävissä olevat verbien nominaalirakenteet

Tekstistä löydettävät verbien nominaalimuodot	Nominaalimuodon tyyppi	Ilmaisun sisällön mukaan
<i>harjoitettuani, valmistettuani</i>	2. partisiipin passiivi	aikasuhdetta ilmaiseva (temporaalilauseenvastike)
<i>jätin muiden suoritettavaksi</i>	1. partisiipin passiivi translatiivissa	(välttämättömyys)
<i>katsellakseni, etsiäkseni</i>	1. infinitiivi translatiivissa	tarkoitusta ilmaiseva (finaalinen lauseenvastike)
<i>olen lukenut teidän saavuttaneen</i>	1. aktiivin partisiippi	viittaava (referatiivinen lauseenvastike)
<i>talven alkaessa kuluu</i>	2. infinitiivi inessiivissä + 1. infinitiivin perusmuoto	aikaa ilmaiseva (temporaalilauseenvastike)
<i>saapuessa ilahduttamaan</i>	2. infinitiivi inessiivissä + 3. infinitiivi illatiivissa	aikaa ilmaiseva (temporaalilauseenvastike)
<i>toimiessani</i>	2. infinitiivi inessiivissä	aikaa ilmaiseva (temporaalilauseenvastike)
<i>heidän tuomansa</i>	agenttipartisiippi	
<i>puhumattomana, näkymättömänä</i>	kieltopartisiipit	
<i>menin nukkumaan</i>	3. infinitiivi illatiivissa	
<i>maatessani</i>	2. infinitiivi inessiivissä	aikaa ilmaiseva (temporaalilauseenvastike)
<i>valvoen</i>	2. infinitiivi instruktiivissa	tapaa ilmaiseva (modaalinen lauseenvastike)
<i>tunsin olevani, sanotaan auttavan</i>	1. aktiivin partisiippi	
<i>matkustamisesta matkustaminen</i>	4. infinitiivi elatiivissa ja nominatiivissa	
<i>tuntui sopivalta</i>	1. aktiivin partisiippi	
<i>on löydettävissä</i>	1. partisiipin passiivi inessiivissä	

Ensimmäisen tehtäväryhmän tehtäväosiossa näkyy sama teksti, mutta tekstissä esiintyvien nominaalimuotojen kohdalla on pisteitä, johon vastaukset voidaan kirjoittaa. Verbit ovat perusmuodossa ja suluissa pisteillä merkatun tyhjän kohdan jälkeen. Tutkimukseen osallistujien tulee täyttää oikea pääte tyhjään kohtaan pisteiden ylle. Tämän tehtäväryhmän tarkoituksena on kartoittaa osallistujien taitoa muodostaa suomen kielen verbien nominaalimuotoja.

Toiseen tehtäväryhmään valitsin esimerkkejä Waltarin tekstin nominaalimuodoista sekä suomalais-ugrilaisen kieliopin kuvauksesta mm. Csepregin (2005). Tehtäväryhmässä on yksitoista tehtävää, jotka sisältävät eri tyyppisiä infinitiivi- ja partisiippirakenteita. Osallistujien tulee tunnistaa ne ja muodostaa niistä sivulauseita. Toisesta tehtäväryhmästä saatava yhteispistemäärä on 11.

Taulukko 9. Tunnistettavat verbien nominaalimuodot tehtäväryhmässä 2

Verbien nominaalimuodot	Sivulause
kuultuaan	Kun lääkäri kuuli tämän, hän huokaisi raskaasti.
ihmetellen	Katri katseli ja ihmetteli miestänsä.
kuulevinani	Luulin, että kuulin.
katsellessani	Kun katselen sinua, sydämeni on nuori jälleen.
tullakseen	Se tulee, jos sen on tultava.
olevansa	Reid sanoi, että hän on syytön.
ammuttavaksi	Pormestari oli määrännyt, että se täytyy ampua.
lakkaamatta	Hän puheli ilman taukoa.
aiheuttavan	Ennakoidaan, että se aiheuttaa säästöjä.
ilmestyneeseen	Parhaat palat on koottu verkkolehteen, joka ilmestyy tänään.
kertomaan	Poliisi ei suostunut, että kertoisi asiasta enempää.

Kolmas, soveltamisosaamista tutkiva tehtävä on edellisen tehtävän vastakohta. Siinä on kahdeksan lausetta, jotka sisältävät erityyppisiä sivulauseita, joista osallistujien tulee muodostaa lausevastike nominaalimuotojen avulla. Neljännessä lauseessa on kaksi lauseenvastiketyppeä, joten tästä tehtäväryhmästä saatava yhteispistemäärä on 9. Haettavat verbien nominaalimuodot näkyvät taulukossa 10.

Taulukko 10. Haettavat verbien nominaalimuodot tehtäväryhmässä 3

Verbien nominaalimuodot	Lauseenvastikkeet
laulavan	Kuulin hänen laulavan.
muistaessani	Kovetin sydämeni muistaessani kaikkia pahoja tekoja.
kirjoittamiani	Vihasin kirjoittamiani kirjoja.
saavuttuani	Saavuttuani perille
olevani	tunsin olevani huomattavan vanha.
sanomatta	Sanomatta mitään hän lähti Katrin luota.
varautuneensa	Poliisi kertoo varautuneensa voimakeinoihin.
etsien	Hän kulki etsien tuttua naista.
tullakseni	Tapaan mielelläni viisaita miehiä tullakseni itsekin viisaammaksi.

Ensimmäisessä sarakkeessa näkyvät verbien nominaalimuodot, toisessa taas näkyy, miten niitä tulee käyttää lauseenvastikkeissa. Kyselylomakkeen tehtävät on laadittu siten, että niistä löytyy sekä tekstikokonaisuuteen että yksittäisiin lauseisiin liittyviä tehtäviä. Nämä kolme tehtäväryhmää antavat kuvan siitä, miten vastaajat hallitsevat suomen kielen infinitiivi- ja partisiippirakenteita ja lauseenvastikkeita.

4.1.3 Kyselyjen suorittaminen ja sen menetelmät

Tutkimuksessani käytän useita tapoja kyselyn toteuttamiseksi. Tavat vaihtelevat kyselyyn osallistujien mukaan. Tutkimuksessani käytän yhteensä neljää toteuttamistapaa: postikysely, sähköpostikysely, haastattelun tapainen kysely ja kysely isommalle ryhmälle samaan aikaan (tutkija on paikalla). Halusin ja pyrin olemaan testitilaisuudessa henkilökohtaisesti läsnä. Näissä tilanteissa luin opeopiskelijajoukolle ja pyysin myös heitä lukemaan infinitiivejä ja lauseenvastikkeita sisältäviä lauseita, minkä jälkeen heidän tuli vastata luetun tekstin perusteella esitettyihin kysymyksiin. Kun henkilökohtaista läsnäoloa ei voitu järjestää, kyselylomakkeet lähetettiin postitse tai sähköpostitse. Saatekirje sisälsi lomakkeen täyttöohjeen. Olen koonnut taulukkoon 11 tutkimuksessani käyttämät kyselylomakkeiden keruumenetelmät.

Taulukko 11. Kyselylomakkeiden keruumenetelmän jakauma

Keruumenetelmän tyyppi	Vastausten määrä
Sähköpostikysely	34
Ryhmäkyselytutkimus – tutkija on paikalla	22
Kysely haastattelun tapaan	4
Postikysely	1
Yhteensä	61

Sain eniten täytettyjä kyselylomakkeita sähköpostikyselyn avulla. Yhteensä 34 henkilöä lähetti täytetyn lomakkeen sähköpostilla. Haastateltaville lähetin sähköpostiviestin, jossa oli liitteenä kyselylomake ja viestissä täyttämishjeet. Saatekirjeessä annoin siis ohjeet kyselylomakkeen täyttämiseen ja samalla myös tietoa tutkimuksen taustatiedoista, kuten esimerkiksi miksi tutkimus suoritetaan ja kenen toimesta. Näiden jälkeen annoin tarkat täyttöohjeet lomakkeessa oleviin tehtäviin.

Pyysin, että he lukisivat ensin ensimmäisen tehtäväryhmän tekstin noin kahdessa minuutissa ja kymmenen minuutin jälkeen täyttäisivät tehtäväryhmän 1 ilman apuvälineitä. Tehtäväryhmät 2 ja 3 ovat itsenäisiä harjoituksia ja nekin tulee täyttää. Lisäsin viestiin myös sen, että olisi hyvin tärkeää, etteivät he käyttäisi mitään apuvälinettä eivätkä minkäänlaista materiaalia, koska muuten kyselylomaketta ei voida käyttää tutkimuksen analyysissä. Jos he eivät löydä johonkin kohtaan vastausta, heidän tulee jättää se tyhjäksi.

Osan tutkimuksesta – 22 henkilön kohdalla - suoritin kontrolloiduilla kyselyillä, eli tutkijana osallistuin itsekin "paikan päällä" lomakkeiden jakamiseen, tutkimuksesta informoimiseen ja vastausten tarkistamiseen. Tein ryhmäkyselytutkimuksen kahteen otteeseen Vaasan aikuiskoulutuksessa kesäkuussa 2013. Valitsin aikuiskoulutuskeskuksen, koska se järjestää kurseja, joiden opetussuunnitelmaan kuuluvat verbien nominaalimuodot. Sen lisäksi kyseinen opiskelijaryhmä oli suhteellisen homogeeninen. Tämän aineistonkeruumuodon etuna oli se, että pystyin tavoittamaan kerralla useita koehenkilöitä ja tarkentamaan kysymyksiä, sekä selittämään ohjeita,

mikäli vastaajat eivät ymmärtäneet kysymyksiä oikein tai jättivät ne kokonaan vastaamatta.

Tutkimukseen osallistui ensin maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen ryhmä. Toinen ryhmä koostui asioimistulkin ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijoista. Ensimmäisessä läsnä oli kolmetoista vieraskielistä opiskelijaa, toisessa 9. Molemmissa tapauksissa ryhmän opettaja oli myös paikalla. Siitä oli suurta apua, sillä hän tunsivat omat oppilaansa ja hän toimi myös tutkimusapulaisena.

Tutkimusprosessin ensimmäisessä vaiheessa opiskelijoille jaettiin taustakysymyslomakkeet ja odoteltiin, että kaikki täyttävät ne. Seuraavaksi opiskelijoille kerrottiin tutkimuksen kulusta, josta kävi ilmi, että he voivat tutustua ensimmäisen tehtäväryhmän tekstiin kolme kertaa. Ensimmäisessä vaiheessa koko teksti luettiin heille kaksi kertaa, jonka jälkeen he saivat ensimmäisen tehtävän tekstin luettavaksi. Kolmen minuutin päästä tekstit kerättiin pois ja he saivat ryhtyä täyttämään lomakkeita ja suorittamaan tehtäviä 1, 2 ja 3. Prosessit kestivät yhteensä noin puolitoista tuntia. Toimivuuden kannalta molemmat kyselytutkimukset sujuivat hyvin onnistuneesti.

Tutkimuksessani käytin neljän henkilön kohdalla haastattelutyypistä menetelmää. Kerroin ensin vastaajalle tutkimuksen kulun, jonka jälkeen luin ensimmäisen tehtävän tekstin kahteen kertaan. Seuraavaksi annoin heille tekstin luettavaksi. Kahden minuutin kuluttua keräsin heiltä tekstin pois ja annoin heille lomakkeet täytettäväksi. Tämän menetelmän hyvänä puolena oli se, että se antoi mahdollisuuden tarkentaa kysymystä, mikäli vaikutti siltä, että haastateltava ei ymmärtänyt kysymystä. Lisäksi kyseisen menetelmän kohdalla oli mahdollisuus kertoa enemmän tutkimuksen tarkoituksesta ja muista kiinnostavista kysymyksistä, mikä lisää yleensä vastaajan motivaatiota. Postikyselyä käytin tutkimuksessani ainoastaan yhden vastaajan kanssa siten, että annoin lomakkeet vastaajalle henkilökohtaisesti selittäen samalla hänelle ohjeet, ja hän lähetti minulle täytetyn lomakkeen postitse.

4.2 Tutkimuksessa käytetty pisteytys

Tutkimukseni aineiston analyysissä hyödynnän numeerista tietoa ja tilastollisia analyysimenetelmiä. Työn analyysiosuus muodostuu lomakkeiden arvioinnista ja analysoinnista. Esitän saadut tulokset määrällisellä menetelmällä siten, että laadulliset tiedot, eli sanalliset vastaukset, on muutettu määrällisiksi, joten jokaisesta hyvästä vastauksesta tulee yksi piste. Mikäli vastausta ei voida hyväksyä, on se nolla pistettä. Siinä tapauksessa, että vastauksesta osa tai puolet on oikein, siitä saa puoli pistettä.

Muun muassa seuraavissa tapauksissa vastaaja sai puoli pistettä: jos hänen vastauksessa esiintyy kielioppivirheitä, mutta kysytty rakenne on oikein, ('menin nukkumaan' sijaan vastaaja kirjoitti, että 'mennyt nukkumaan'), jos vastaus oli oikein, mutta hän ei käyttänyt verbin nominaalimuotoa ('makasin, valvoin' 'makasin valvoen' sijaan), jos verbin nominaalimuodon käyttö oli oikein, mutta possessiivisuffiksi oli väärä ('sanoneensa' sijaan 'sanoneeni'). Tehtävien maksimipistemäärä on 42 pistettä. Pisteet on jaoteltu niin, että ensimmäisestä tehtävästä on mahdollista saada 22, toisesta 11 ja kolmannesta 9 pistettä. Lasken jokaisen osallistujan kohdalla pisteet yhteen ja esitän analyysin tulokset taulukoinnin ja ristiintaulukoinnin avulla.

4.3 Alustava pilottitutkimus ja sen tulokset

Ennen kun käytin kyselyä varsinaiseen tutkimustyöhön, kokeilin sen toimivuutta pilottitutkimuksella. Pilottitutkimus suoritettiin tutkimuksen kohderyhmää mahdollisimman vastaavalla joukolla. He täyttivät kyselyn, ja heidän vastauksensa analysoitiin tilastollisesti, jotta kyselyn kohtien toimivuutta voitaisiin tarkastella myös tilastollisesti. (Alanen 2011: 153)

4.3.1 Pilottitutkimuksen aineisto ja keruumenetelmä

Tein tutkimuksessani pilottitutkimuksen neljän henkilön avulla. Näin pienellä ryhmällä ei ollut mahdollista tehdä vertailuja eikä vastata työn alussa mainittuihin kysymyksiin.

Kun osallistujia on vähän, ei pystytä vertaamaan esimerkiksi erilaisiin kieliryhmiin kuuluvien henkilöiden osaamista. Pyrin kuitenkin pienellä otannalla testaamaan kyselyn ja itse tutkimuksen toimivuutta.

Otantani pilottitutkimusta varten koostui yhteensä neljästä koehenkilöstä. Nämä henkilöt ovat: kaksi unkarinkielistä, yksi marinkielinen ja yksi armeniankielinen. Henkilöt olivat taustaltaan ja iältään hyvin erilaisia. Osallistujat ovat asuneet vähintään kaksi vuotta Suomessa. Heistä jokainen on käynyt joko ruotsinkielisen peruskoulun Suomessa tai ovat opiskelleet suomen kieltä aikuiskoulutuksen kursseilla. Kaikki ovat siis olleet tekemisissä suomen kielen infinitiivi- ja partisiippirakenteiden kanssa yhtä henkilöä lukuun ottamatta. Jokaisen pilottitutkimuksen osallistujan kanssa ei ollut mahdollista suorittaa tutkimusta valvotusti eli henkilökohtaisesti. Yhden koehenkilön kanssa käytin haastattelutyypistä menetelmää, yhden kanssa postikyselyä ja muille henkilöille lähetin kyselylomakkeen sähköpostitse.

4.3.2 Pilottitutkimuksen tulokset

Pilottitutkimukseen osallistujien vastaukset on koottu taulukkoon 12. Taulukon ensimmäinen sarake sisältää vastaajien äidinkielet. Toisessa sarakkeessa ovat testistä saadut pisteet yhteenlaskettuna jokaisen henkilön kohdalla. Kolmannessa sarakkeessa näkyvät eriteltynä jokaisesta tehtäväryhmästä saadut pisteet. Viimeisessä sarakkeessa ovat vastaajien tulokset prosentuaalisesti ilmaistuna. Prosenttiosuuden sain kertomalla yhteispistemäärän sadalla ja jakamalla näin saadun tuloksen tehtävien maksimipistemäärällä eli 42:lla. Esimerkiksi ensimmäisen unkarinkielisen vastaajan kohdalla oikeiden vastausten prosenttiosuus on $28 \times 100 / 42 = 66,6\%$.

Taulukko 12. Pilottitutkimukseen osallistujien vastaukset

Äidinkieli	Pisteet yhteensä	Pisteet tehtävittäin	Osuus%
unkari	28	18+10+0	66,6
unkari	31	16+8+7	73,8
mari	7	5+2+0	16,6
armenia	33	17+8+8	78,5

Pilottitutkimuksessa oikeiden vastausten osuudet vaihtelivat taulukon 12 mukaan 16,6 prosentista 78,5 prosenttiin. Koska nämä on laskettu testistä saaduista pistemääristä ja tehtävistä saadut pisteet on käsitelty erikseen, tämä kertoo siitä, että kysely mittaa näiltä osin kielitaidon tasoa. Kyselylomakkeissa annetuista vastauksista kävi ilmi, että vaikein tehtävä osallistujille oli viimeinen, jossa heidän tuli muodostaa sivulauseista lauseenvastikkeita nominaalimuotojen avulla. Ne osallistujat, jotka ovat olleet vähiten aikaa Suomessa (kaksi vuotta), eivät saaneet ainuttakaan pistettä tästä tehtävästä.

Ensimmäisestä tehtävästä saadut pisteet eivät eroa huomattavasti toisistaan yhden henkilön tuloksia lukuun ottamatta. Lomakkeista näkyy selvästi, että henkilö, joka ei ole opiskellut näitä kyseisiä suomen kielen rakenteita, tunnistaa ja osaa ainoastaan helpoimpia rakenteita, kuten kolmannen infinitiivin, kieltopartisiippeja ja helpompia referatiivilausekkeita. Toinen tehtävä osoittautui helpoimmaksi. Sivulauseiden muodostaminen ja nominaalimuotojen tunnistaminen ei aiheuttanut suurempia vaikeuksia.

Testin toimivuutta koskevalla pilottitutkimuksella ei ollut tarkoitus toteuttaa kattavaa analyysiä. Tarkoituksena oli löytää kyselytutkimuksen haasteet ja haittapuolet. Näistä merkittävin lienee havainto, että kielen oppiminen ja oppimisen syvyys riippuvat suuresti henkilön motivaatiosta ja halukkuudesta oppia uutta ja tuntematonta kieltä. Tämä tuli hyvin voimakkaasti esille jo näinkin pienessä koeryhmässä analyysiä tehtäessä.

Ei ole itsestään selvää ja säännönmukaista, että pisimpään Suomessa asunut henkilö saisi eniten pisteitä tietystä tehtävästä. Sen lisäksi pilottitutkimuksessa voidaan havaita, että testituloksiin vaikuttaa myös esimerkiksi henkilön koulutustaso. Nämä ovat seikkoja, jotka voivat vääristää lopputulosta ja päätelmää. Nämä kannattaa ottaa huomioon, jos haluaa tehdä käsillä olevaa laajempaa tutkimusta. Suoritettuani pilottitutkimuksen tulin siihen johtopäätökseen, että jos tutkimukseen saadaan tarpeeksi iso koeryhmä, kokonaistutkimuksella pystytään saamaan kattava tulos.

4.4 Saatujen vastauksien hallinta

Kyselylomakkeet osoittautuivat pilottitutkimuksessa käyttökelpoisiksi, joten käytin niitä myös varsinaisessa tutkimuksessa muuttamattomina (liite 1). Pitkän ja tarmokkaan työn tuloksena kyselylomakkeita kertyi yhteensä 61 kappaletta. Analyysin alussa laadin ensin taulukon (liite 2), jossa näkyvät kaikkien vastaajien tiedot taustamuuttujineen, montako pistettä vastaaja sai tehtävittäin ja yhteensä, ja mitä nämä tulokset tarkoittavat prosentuaalisesti. Sen jälkeen katson osallistujien vastauksista tehtävien vaikeusasteen eli mikä kolmesta tehtävästä osoittautui vaikeimmaksi.

Seuraavaksi analysoin tulokset muuttujien eli Suomessa vietetyn ajan, iän, sukupuolen ja äidinkielen perusteella. Tutkin myös, millaiseksi jakauma eri kieliryhmien opiskelijoiden välillä muodostuu infinitiivien ja lausevastikkeiden käytön määrän ja laadun suhteen. Tarkastelen myös kahden eri muuttujan välistä suhdetta eli vertailen tietyn muuttujan esiintymistä toisen suhteen ristiintaulukoinnin menetelmää käyttäen. Ristiintaulukoin tulokset taustamuuttujien suhteen, toisin sanoen Suomessa vietetyn ajan, iän, sukupuolen sekä äidinkielen perusteella.

Annoin jokaiselle vastauslomakkeelle numeron, jonka jälkeen syötin lomakkeiden tiedot taulukkoon (liite 2). Taulukko sisältää kaikki havaintoyksiköt (1-61) sekä muuttujat, äidinkielen, iän, sukupuolen, Suomeen tuloajan ja testistä saadut pistemäärät. Pistemäärät on esitetty ensin tehtävittäin ja sitten kolmesta tehtävästä saadut tulokset yhteensä. Taulukon toiseksi viimeisessä sarakkeessa on vuosiluku, mikä osoittaa minä vuonna testi on täytetty. Taulukon viimeiseen sarakkeeseen on koottu osallistujien oikeiden vastausten prosenttiosuus.

Joidenkin vastausten alhaiset pistemäärät osoittavat, että vastaajan kielitaito ei ollut tutkimuksen kannalta riittävän hyvä siihen, että ne voitaisiin tutkimuksessa huomioida. Tutustuttuani saatuun materiaaliin päätin ottaa suorituksen käyttökelpoisuuden alarajaksi 20%, jotta tutkimustulokset eivät vääristyisi. Tästä syystä jätin huomioimatta vastaukset, joiden oikeiden vastauksien prosenttiosuus jää alle 20%, jotta tutkimustulos vastaisi mahdollisimman hyvin totuutta. Huomioimatta jätetyt vastaukset on taulukossa merkattu

* merkillä. Jätin yhteensä 16 osallistujan lomakkeet pois tutkimusaineistosta, joten jäljelle jäi yhteensä 45 käyttökelpoista lomaketta. Tilastolliseen analyysiin otin mukaan 45 vastaajan lomakkeet, joten havaintoyksikköjä on koko tutkimuksessa 45.

Kyselylomake sisältää yhteensä kolme tehtäväryhmää (ks. 4.1.2), joiden maksimi yhteispistemäärä on 42. Laskin oikeiden vastausten prosenttiosuuden siten, että kerroin oikeista vastauksista saadun pistemäärän sadalla ja jaoin siitä saadun tuloksen tehtävien maksimipistemäärällä eli 42:lla. Esimerkiksi taulukon ensimmäisen vastaajan kohdalla testituloksesta saatu pistemäärä 28,5 on $28,5 \times 100 / 42 = 67,8$. Oikeiden vastausten prosenttiosuus on hänen kohdallaan näin ollen 67,8%. Taulukon viimeinen rivi sisältää kaikkien havaintoyksiköiden tehtävistä saadut tulokset yhteensä ensin tehtäväryhmittäin ja sen jälkeen yhdistettynä.

4.4.1 Tehtävien vaikeusaste

Analysoin ensimmäiseksi kolmen eri tehtäväryhmän vaikeusasteen. Ne on esitetty taulukossa 13. Annoin sarakkeille kirjaimet A-E. Taulukon sarakkeessa A näkyvät lomakkeen tehtäväryhmät 1-3. Taulukon sarake B sisältää kaikkien havaintoyksiköiden tehtäväryhmistä saadut yhteenlasketut pistemäärät. Sarakkeessa C on merkittynä tehtäväryhmistä saadut keskiarvot/henkilö eli kuinka monta pistettä yksi henkilö sai keskimäärin kyseisestä tehtäväryhmästä. Keskiarvo saadaan jakamalla tehtäväryhmästä saadut pisteet havaintoyksiköiden yhteismäärällä.

Ensimmäisen tehtäväryhmän kohdalla kaikkien havaintoyksiköiden tehtävästä saadut yhteenlasketut pisteet ovat 601,5 ja havaintoyksiköiden määrä on 45, joten tehtävän keskiarvo on $601,5 / 45 = 13,3$. Ensimmäisestä tehtävästä saatu pistemäärä on siis keskimäärin 13,3. Toisen tehtäväryhmän tapauksessa kaikkien havaintoyksiköiden tehtävästä saadut yhteenlasketut pisteet ovat 309 ja havaintoyksiköiden määrä on 45, joten tehtävän keskiarvo on $309 / 45 = 6,8$. Toisesta tehtävästä saatu pistemäärä on keskimäärin 6,8. Kolmannessa tehtäväryhmässä kaikkien havaintoyksiköiden tehtävästä saadut yhteenlasketut pisteet ovat 227,5 ja havaintoyksiköiden määrä on 45, joten

tehtävän keskiarvo on $227,5/45=5$. Kolmannesta tehtävästä saatu pistemäärä on keskimäärin 5.

Taulukon sarake D sisältää tehtäväryhmistä saatavat maksimipistemäärät. Ensimmäisestä tehtävästä saatava mahdollinen maksimipistemäärä on 22, toisen 11 ja kolmannen 9. Viimeisessä sarakkeessa E näkyy oikeiden vastausten prosenttiosuudet kunkin tehtäväryhmän kohdalla. Laskin oikeiden vastausten prosenttiosuuden ottaen huomioon tehtävästä saatavan maksimipistemäärän. Oikeiden vastausten prosenttiosuus saadaan kertomalla sarakkeessa C olevat arvot, eli tehtäväryhmien oikeiden vastausten keskiarvot sadalla. Näin saatu tulos jaetaan sarakkeen D arvoilla eli tehtävästä saatavalla maksimipistemäärällä. Ensimmäisessä tehtävässä prosenttiosuus on $13,3 \times 100/22=60,7\%$, toisessa $6,8 \times 100/11=62,4\%$ ja kolmannessa $5 \times 100/9=55,5\%$.

Taulukko 13. Kyselylomakkeessa olevien tehtävien vaikeusaste

A	B	C	D	E
Tehtävä	Tehtävästä saadut pisteet yhteensä	Oikeiden vastausten keskiarvo/henkilö ($C=B/45$)	Tehtävästä saatava maksimipistemäärä	Osuus % ($E=C \times 100/D$)
tehtävä 1	601,5	13,3	22	60,7
tehtävä 2	309	6,8	11	62,4
tehtävä 3	227,5	5	9	55,5

Taulukon 13 prosenttiarvoista näkyy, että toki erot eivät ole mitenkään kovin suuria, mutta kolmannella tehtävällä on alhaisin prosenttiosuus (55,5%), josta voidaan päätellä, että tehtävistä suomen kielen verbien nominaalimuotojen soveltamista tutkiva tehtäväryhmä osoittautui vaikeimmaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että vastaajien oli helpompi muodostaa ja tunnistaa verbien nominaalimuotoja, kuin käyttää itsenäisesti suomenkielisiä lauseenvastikkeita. Ensimmäisen ja toisen tehtäväryhmän prosenttiosuuden välillä ei ole merkittävää eroa (60,7% ja 62,4%) eli verbien nominaalimuotojen muodostaminen ja niiden tunnistaminen olivat vaikeusasteeltaan lähellä toisiaan.

4.4.2 Tulokset Suomessa vietetyn ajan mukaan

Taulukko 14 sisältää vastaajien tulokset Suomessa vietetyn ajan mukaan. Määrittelin tämän muuttujan kahden kategorian kautta: niiden havaintoyksikköjen vastaukset, jotka ovat olleet Suomessa alle 15 vuotta ja niiden, jotka ovat olleet Suomessa vähintään 15 vuotta. Sarakkeessa A näkyy Suomessa vietetyn ajan kaksi kategoriaa ja sarakkeessa B näiden määrät. Sarakkeeseen C sisältyy kaikkien alle 15 vuotta ja vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden vastaajien testistä saadut pistemäärät erikseen. Sarakkeessa D laskin keskiarvon jakamalla sarakkeen C arvon eli saadun pistemäärän sarakkeen B henkilöiden määrällä. Alle 15 vuotta Suomessa olleiden kohdalla keskiarvo on $689/30=22,9$ ja vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden kohdalla $449/15=29,9$.

Taulukko 14. Tulokset Suomessa vietetyn ajan perusteella

A	B	C	D	E
Suomessa vietetty aika	Määrä	Pisteet yhteensä	Pisteiden keskiarvo (D=C/B)	Osuus % (E=Dx100/42)
< 15 vuotta	30	689	22,9	54,6
≥ 15 vuotta	15	449	29,9	71,2

Sarake E sisältää oikeiden vastausten prosenttiosuuden, josta selviää testistä saadut tulokset Suomessa vietetyn ajan perusteella prosenttilukuina. Prosenttiosuuden laskin kertomalla sarakkeen D pisteiden keskiarvon sadalla. Näin saadun tuloksen jaoin tehtävistä saatavalla maksimipistemäärällä eli 42:lla. Alle 15 vuotta Suomessa olleiden oikeiden vastausten prosenttiosuus on $22,9 \times 100 / 42 = 54,6\%$ ja vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden oikeiden vastausten prosenttiosuus on $29,9 \times 100 / 42 = 71,2\%$. Pisteiden keskiarvon kasvun prosenttilaskemiseen käytin seuraavaa laskutoimitusta: $(29,9 - 22,9) / 22,9 \times 100 = 28,8$. Taulukosta 14 käy ilmi, että vähintään 15 vuotta Suomessa olleet vastaajat saavuttivat keskimäärin 28,8% paremman tuloksen kuin alle 15 vuotta Suomessa olleet henkilöt. Jatkossa käytän tätä menetelmää kasvuprosentin laskemiseen.

4.4.3 Tulokset iän mukaan

Havaintoyksiköiden iän perusteella tapahtuva jakauma on kuvailtu taulukossa 15. Jaoin havaintoyksiköt kahteen kategoriaan, alle sekä yli 35-vuotiaisiin. Taulukon sarakkeessa A näkyvät ikäkategoriat ja niiden määrä sarakkeessa B. Naisten kohdalla yksi henkilö jätti ikäkysymyksen tyhjäksi, siksi henkilöitä on yhteensä 45 sijaan 44. Sarakkeessa C laskin yhteen molemman ikäryhmän kohdalla kaikkien henkilöiden testistä saadut pistemäärät, alle 35-vuotiaiden kohdalla se on 455 ja yli 35-vuotiaiden kohdalla 649,5. Sarake D sisältää pisteiden keskiarvot eli sen, kuinka monta pistettä keskimäärin yksi henkilö saavutti kussakin ikäryhmässä. Tähän jaoin sarakkeessa C olevan yhteispistemäärän sarakkeessa B olevalla vastaajien määrällä. Alle 35-vuotiaiden kohdalla tämä arvo on $455/19=23,9$ ja yli 35-vuotiaiden kohdalla $649,5/25=25,9$.

Taulukko 15. Tulokset vastaajan iän perusteella

A	B	C	D	E
Ikä	Määrä	Pisteet yhteensä	Pisteiden keskiarvo (D=C/B)	Osuus % (E=Dx100/42)
< 35	19	455	23,9	57
≥ 35	25	649,5	25,9	61,8

Taulukon 15 sarake E sisältää oikeiden vastausten prosenttiosuuden, josta selviää testistä saadut tulokset iän perusteella prosenttilukuina. Prosenttiosuuden laskin kertomalla sarakkeen D pisteiden keskiarvon sadalla. Näin saadun tuloksen jaoin tehtävistä saatavilla maksimipistemäärällä eli 42:lla. Alle 35-vuotiaiden oikeiden vastausten prosenttiosuus on $23,9 \times 100 / 42 = 57\%$ ja yli 35-vuotiaiden $25,9 \times 100 / 42 = 61,8\%$. Taulukon 15 osoittama poikkeama on selkeä, mutta melko pieni, yli 35-vuotiaiden vastaukset ovat keskimäärin 8,3% paremmat kuin alle 35-vuotiaiden $(25,9 - 23,9) / 23,9 \times 100 = 8,3\%$.

4.4.4 Tulokset sukupuolittain

Taulukossa 16 näkyvät vastaajien sukupuoliin perustuvat tulokset. Sarakkeessa A on sukupuoli ja sarakkeessa B naisten ja miesten määrä. Laskin kaikkien naisten ja miesten

testistä saadut pistemäärät erikseen yhteen ja ne löytyvät sarakkeesta C. Sarakkeessa D laskin keskiarvon jakamalla sarakkeen C arvon eli saadun pistemäärän sarakkeen B henkilöiden määrällä. Naisten kohdalla keskiarvoksi saadaan $794,5/31=25,6$ ja miesten kohdalla $343,5/14=24,5$.

Taulukko 16. Tulokset sukupuolittain

A	B	C	D	E
Sukupuoli	Määrä	Saadut pisteet yhteensä	Pisteiden keskiarvo (D=C/B)	Osuus % (E=Dx100/42)
Naiset	31	794,5	25,6	60,9
Miehet	14	343,5	24,5	58,4

Taulukon 16 sarake E sisältää oikeiden vastausten prosenttiosuuden, josta selviää naisten ja miesten testistä saadut tulokset prosenttilukuina. Laskin prosenttiosuuden kertomalla D sarakkeen pisteiden keskiarvon sadalla. Jaoin saadun tuloksen tekstehtävästä saatavalla maksimipistemäärällä eli 42:lla. Naisten oikeiden vastausten prosenttiosuus on $25,6 \times 100 / 42 = 60,9\%$ ja miesten $24,5 \times 100 / 42 = 58,4\%$. Naiset saavuttivat keskimäärin 4,4 % paremmat tulokset kuin miehet $(25,6 - 24,5) / 24,5 \times 100 = 4,4\%$.

4.4.5 Tulokset äidinkielen mukaan

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, minkälaisen taitotason eri kieliryhmiä edustavat maahanmuuttajat ovat saavuttaneet suomen kielen infinitiivi- ja partisiippirakenteiden oppimisessa. Tässä alaluvussa tutkin testiin osallistujien tuloksia jäljellä olevan muuttujan eli äidinkielen perusteella jakamalla havaintoyksikköjä kieliryhmiin. Jaoin lomakkeista löytyvät kielet neljään eri kieliryhmään: suomensukuiset kielet, slaavilaiset kielet, muut indoeurooppalaiset kielet ja muut kielet. Kuvailen ensin kyselylomakkeiden avulla saadun aineiston jakaantumista eri kieliryhmiä ja kieltä puhuvien kesken taulukossa 17. Tässä taulukossa on mukana vain käyttökelpoisten testilomakkeiden kieliedustajat eli otin mukaan henkilöt, joiden oikeiden vastausten prosenttiosuus on yli 20%.

Taulukko 17. Aineiston jakaantuminen eri kieltä puhuvien kesken

Suomensukuiset kielet	Kpl	Slaavilaiset kielet	Kpl	Muut indoeurooppalaiset kielet	Kpl	Muut kielet	Kpl	
viro	4	venäjä	11	kreikka	1	persia	2	
unkari	10	puola	1	albania	1	thai	2	
				englanti	2	somali	1	
				espanja	1	japani	2	
				ruotsi	1	kiina	1	
				saksa	1	kurdi	2	
				armenia	1	turkki	1	
Yhteensä	14		12		8		11	45

Kuten taulukosta näkyy, eri kieliä on yhteensä 18. Vastauksia on saatu eri puolilta maailmaa mitä erilaisempien kieliryhmien edustajilta. Suomensukuisten kielten edustajia on yhteensä 14 (viro ja unkari), slaavinkielisiä 12 (venäjä ja puola), muita indoeurooppalaisia kieliä 8 (kreikka, albania, englanti, espanja, ruotsi, saksa ja armenia) sekä muunkielisiä yhteensä 11 (persia, thai, somali, japani, kiina, kurdi, turkki). Tällä kertaa en saanut laajempaa otosta eri kieliryhmien sisällä, esimerkiksi saamenkielisiä tai muiden kieliryhmien kielten puhujia. Se olisi tehnyt tutkimuksesta vielä kattavamman.

Taulukossa 18 esitän kaikkien vastaajien testilomakkeesta saadut tulokset kielittäin. Sarakkeesta A löytyy henkilön tai henkilöiden äidinkieli, sarakkeista B, C ja D saadut pistemäärät tehtäväryhmittäin vaihteluvälien avulla esitettynä. Vaihteluvälin vasemmalla puolella näkyy matalin pistemäärä ja oikealla korkein pistemäärä. Sarakkeessa E näkyy saatu yhteistulos eli kolmesta tehtävästä saatu tulos yhteenlaskettuna vaihteluvälien avulla esitettynä. Sarake F sisältää oikeiden vastausten prosenttiosuuden, joka saadaan kertomalla E sarakkeessa olevan testistä saadun yhteispistemäärän sadalla ja näin saatu arvo jaetaan testistä saatavalla yhteispistemäärällä 42:lla.

Taulukko 18. Tekstistä saadut tulokset kielittäin vaihteluvälien perusteella esitettynä

A	B	C	D	E	F
Äidinkieli	1. tehtävän pisteiden vaihteluväli	2.tehtävän pisteiden vaihteluväli	3. tehtävän pisteiden vaihteluväli	Yhteispisteiden vaihteluväli	Osuuden vaihteluväli% (F=Ex100/42)
viro	17-22	7-10,5	5,5-7	33,5-37,5	79,7-89,2
unkari	8-22	6-11	2-9	19-39,5	45,2-94
venäjä	1-21	4-9	1-8	8,5-35,5	20,2-84,5
puola	13	8,5	8	29,5	70,2
kreikka	3,5	6,5	0	10	23,8
albania	22	10	9	41	97,6
englanti	3-4,5	0-4,5	1-5,5	8,5-10	20,2-23,8
espanja	3,5	4,5	2	10	23,8
ruotsi	22	8,5	8	38,5	91,6
saksa	16,5	9	7,5	33	78,5
armenia	17,5	8	8	33,5	79,7
persia	6,5-12	0,5-7,5	1,5-8	8,5-27,5	20,2-65,5
thai	6-13	6	1-3,5	13-22,5	30,9-53,5
somali	10	1,5	0	11,5	27,3
japani	6,5-17,5	8,5	6-6,5	21,5-32	51,2-76,2
kiina	12	7	5	27,5	65,4
kurdi	9-11,5	0	0	9-11,5	21,4-27,4
turkki	19	4	5,5	28,5	67,8

Koska otoksestani löytyy paljon yksittäisiä kielen edustajia, jokaisen kielen analysointi erikseen osoittautuu haasteelliseksi. Se ei antaisi kattavaa ja luotettavaa kuvaa tutkittavasta ilmiöstä kukin kielen kohdalla. Tämän vuoksi päätin analysoida tulokset kieliryhmittäin. Esitän jokaisen kieliryhmän kohdalla tulokset yhteensä. Suomensukuisiin kieliin, slaavilaiskieliin, muihin indoeuroopalaiskieliin ja muihin kieliin kuuluvien henkilöiden yhteistulokset on esitetty taulukossa 19.

Taulukon 19 sarake A sisältää eri kieliryhmät ja sarake B näiden kieliryhmien edustamat lomakemäärät. Sarakkeesta C löytyy kaikkien henkilöiden testistä saadut pistemäärät kieliryhmittäin. Sarakkeessa D on laskettu C sarakkeessa olevan yhteispistemäärän keskiarvo jakamalla sen lomakkeiden määrällä eli se arvo, kuinka monta pistettä sai keskimäärin yksi henkilö kummassakin kieliryhmässä. Sarakkeessa E näkyvät oikeiden vastausten prosenttiosuudet kieliryhmittäin. Oikeiden vastausten prosenttiosuuden sain

kertomalla sarakkeen D arvon sadalla ja jakamalla näin saadun arvon testistä saatavalla yhteispistemäärällä 42:lla.

Taulukosta 19 näkyy, että suomensukuisia kieliä puhuvien henkilöiden lomakkeita on yhteensä 14 (sarake A), joiden yhteispistemäärä on 464 (sarake B). Pistemäärien keskiarvo eli yhden henkilön testistä saatu pistemäärä on keskimäärin 33,1, jonka sain jakamalla sarakeessa B olevan tekstistä saadun yhteispistemäärän sarakeessa A olevalla suomensukuisten kielten henkilöiden lomakemäärällä $464/14=33,1$.

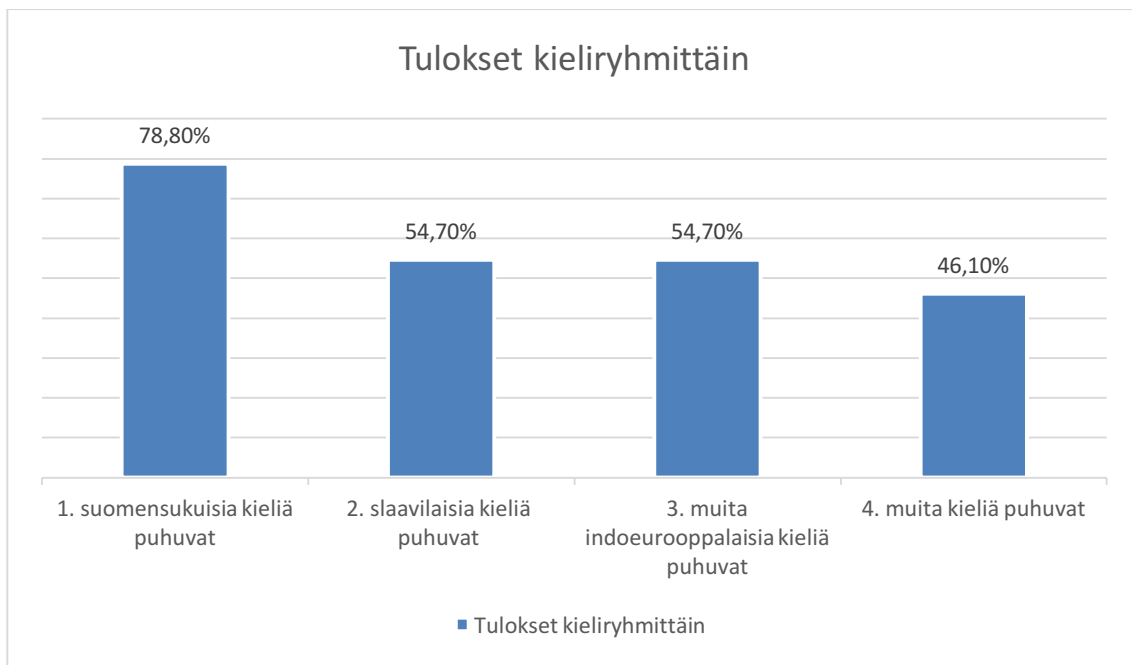
Sarakeesta D löytyy suomensukuisia kieliä puhuvien henkilöiden tulokset prosentuaalisesti ilmaistuna. Prosenttiosuuden laskin kertomalla sarakeessa C olevan pisteiden keskiarvon sadalla ja jakamalla saadun arvon testistä saatavalla yhteispistemäärällä 42:lla $33,1 \times 100 / 42 = 78,8\%$. Taulukosta 19 käy ilmi, että suomensukuisten kielten puhujien oikeiden vastausten prosenttiosuus on ensi näkemältäkin hyvin korkea.

Taulukko 19. Saadut tulokset kieliryhmittäin

A	B	C	D	E
Kieliryhmä	Määrä	Pisteet yhteensä	Pisteiden keskiarvo $D=(C/B)$	Osuus % $E=D \times 100 / 42$
Suomensukuiset kielet	14	464	33,1	78,8
Slaavilaiset kielet	12	276,5	23	54,7
Muut indoeurooppalaiset kielet	8	184,5	23	54,7
Muut kielet	11	213	19,3	46,1

Esittelen slaavilaisia kieliä puhuvien henkilöiden yhteistulokset samalla tavalla kuin suomensukuisten kielten puhujien kohdalla. Slaavilaisten kielten puhujien lomakkeita on yhteensä 12, joiden yhteispistemäärä on 276,5, pistemäärien keskiarvo on 23, ja oikeiden vastausten prosenttimäärä on 54,7%. Taulukosta näkyy, että slaavilaisikieliä puhuvien henkilöiden oikeiden vastausten prosenttimäärä on huomattavasti pienempi kuin suomensukuisia kieliä puhujien.

Muita indoeurooppalaisia kieliä puhuvien henkilöiden lomakkeita on yhteensä 8, joiden yhteispistemäärä on 184,5 ja pistemäärien keskiarvo on 23. Oikeiden vastausten prosenttiosuus on muiden indoeurooppalaisten kielten puhuvien kohdalla 54,7%. Kyseisen kieliryhmän tulokset ovat täysin samat kuin edellisen kieliryhmän tulokset. Viimeinen esittämäni kieliryhmä on muiden kielten ryhmä. Näiden ryhmän lomakkeita on yhteensä 11, joiden yhteispistemäärä on 213, pistemäärien keskiarvo 19,3 ja oikeiden vastausten prosenttiosuus 46,1%. Neljästä kieliryhmästä viimeisen kieliryhmän eli muiden kielten ryhmällä on alhaisin tulos. Kuvio 2 näyttää tulokset pylväskaaviona.

Kuvio 2. Testistä saatujen oikeiden vastausten prosenttiosuudet kieliryhmittäin pylväskaaviona esitettynä

Kuvio esittää oikeiden vastausten prosenttimäärän kullekin kieliryhmälle eli suomensukuisia kieliä, slaavilaisia kieliä, muita indoeurooppalaisia kieliä sekä muita kieliä puhujille. Maksimi 42 pistettä tarkoittaa 100%. Kuvioista käy ilmi, että suomensukuisia kieliä puhuvat selviytyivät selkeästi muita paremmin. Heillä oikeat vastaukset ovat prosentuaalisesti ilmaistuna keskimäärin 78,8%. Slaavilaisia kieliä puhujilla, jossa valtaenemmistössä ovat venäjänkieliset vastaajat, oikeiden vastausten osuus oli keskimäärin 54,7%. Muita indoeurooppalaisia kieliä puhuvien oikeiden

vastausten osuus on keskimäärin 54,7% ja muita kieliä puhuvien henkilöiden antamien oikeiden vastauksien osuus on keskimäärin 46,1%. Tämä voi johtua verbien nominaalimuotojen vähäisemmästä määrästä näiden kieliryhmien kielissä.

4.4.6 Yhteyksiä muuttujien välillä

Käytän ristiintaulukoinnin menetelmää kahden muuttujan riippuvuussuhteen tutkimiseen. Seuraavaksi teen ristiintaulukoinnin taustamuuttujien perusteella eli ristiintaulukoin sukupuolen, iän, Suomessa vietetyn ajan sekä äidinkielen. Tällä tavalla voidaan selvittää, miten ne liittyvät toisiinsa. Vastaajien sukupuolen ja iän vertailu näkyy taulukossa 20. Ensin laskin yhteen alle 35-vuotiaiden naisten testistä saadut pistemäärät, ja jaoin näin saadun tuloksen henkilöiden määrällä $281,5/12=23,4$. Täten sain kyseisen ryhmän testistä saatujen pisteiden keskiarvon/henkilö. Laskin näin saadusta arvosta oikeiden vastausten prosenttiosuuden kertomalla arvon sadalla ja jakamalla testistä saatavalla yhteispistemäärällä 42:lla $23,4 \times 100/42 = 55,8\%$. Näin saatu tulos kertoo, mikä on edellä mainittujen henkilöiden oikeiden vastausten prosenttiosuuden keskiarvo. Sen jälkeen laskin samalla menetelmällä yli 35-vuotiaiden naisten oikeiden vastausten prosenttiosuuden, joka on $63,3\%$ ($479,5/18=26,6$ ja $26,6 \times 100/42=63,3\%$).

Taulukko 20. Sukupuolen ja iän välinen suhde

	< 35-vuotiaat (pisteiden keskiarvo)	≥ 35-vuotiaat
Naiset	55,8%	63,3 %
Miehet	58,9 %	57,7 %

Alle 35-vuotiaiden miesten kohdalla samalla menetelmällä laskettu prosenttiosuuden keskiarvo on 58,9% ($173,5/7=24,7$, $24,7 \times 100/42=58,9\%$) ja yli 35-vuotiaiden 57,7% ($170/7=24,2$, $24,2 \times 100/42=57,7\%$). Taulukosta 20 näkyy, että yli 35-vuotiaiden naisten tulokset ovat keskimäärin 13,6% ($(26,6-23,4)/23,4 \times 100=13,6\%$) parempia, kuin alle 35-vuotiaiden naisten tulokset, mutta miesten kohdalla tämä on päinvastoin. Nuorempien miesten tulokset ovat paremmat, mutta ero on todella pieni, keskimäärin 2% ($(24,7-24,2)/24,2 \times 100=2\%$). Sukupuolten välinen ero ikää nähden antaa ymmärtää, että

nuoremmat miehet saavuttivat keskimäärin 5,5% $((24,7-23,4)/23,4 \times 100=5,5\%)$ paremman tuloksen kuin nuoremmat naiset, mutta yli 35-vuotiaiden henkilöiden kohdalla naiset saavuttivat keskimäärin 9,9% $((26,6-24,2)/24,2 \times 100=9,9\%)$ paremman tuloksen.

Taulukossa 21 ristiintaulukoin sukupuoleen ja Suomessa vietettyyn aikaan perustuvat prosenttuaalitulosten keskiarvot. Laskin ensin yhteen alle 15 vuotta Suomessa olleiden naisten testistä saadut pistemäärät, ja jaoin näin saadun tuloksen näiden henkilöiden määrällä $453,5/20=22,6$. Laskin näin saadusta arvosta oikeiden vastausten prosenttiosuuden kertomalla arvon sadalla ja jakamalla testistä saatavalla yhteispistemäärällä 42:lla $22,6 \times 100/42=53,9\%$. Alle 15 vuotta Suomessa olleiden naisten oikeiden vastausten prosenttiosuuden keskiarvo on 53,9%. Tämän jälkeen laskin yhteen vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden naisten testistä saadut pistemäärät ja jaoin näin saadun tuloksen näiden henkilöiden määrällä $(341/11=31)$. Vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden naisten oikeiden vastausten prosenttiosuuden keskiarvo on 73,7% $(31 \times 100/42=73,7\%)$.

Taulukko 21. Sukupuolen ja Suomessa vietetyn ajan suhde

	< 15 vuotta Suomessa	≥ 15 vuotta Suomessa
Naiset	53,9 %	73,7 %
Miehet	56 %	64,2 %

Alle 15 vuotta Suomessa olleiden miesten kohdalla samalla menetelmällä laskettu oikeiden vastausten prosenttuaalisten tulosten keskiarvo on 56% $(235,5/10=23,5$ $23,5 \times 100/42=56\%)$ ja vähintään 15 vuotta olleiden miesten 64,2% $(108/4=27$ $27 \times 100/42=64,2\%)$. Taulukosta näkyy selvästi, että henkilöt, jotka ovat olleet pidemmän ajan Suomessa, saavuttivat testissä paremmat tulokset. Sama pätee naisten ja miesten kohdalla. Naisten kohdalla ero on suurempi, vähintään 15 vuotta Suomessa olleet naiset saavuttivat keskimäärin 37,1% $((31-22,6)/22,6 \times 100=37,1\%)$ paremman tuloksen kuin ne, jotka ovat olleet Suomessa alle 15 vuotta.

Miesten kohdalla ero on pienempi, vähintään 15 vuotta Suomessa olleet miehet saavuttivat keskimäärin 14,8% $((27-23,5)/23,5 \times 100=14,8\%)$ paremman tuloksen kuin ne

miehet, jotka ovat olleet Suomessa alle 15 vuotta. Naisten ja miesten välisten tulosten kannalta voidaan todeta, että alle 15 vuotta olleiden tapauksessa miesten oikeiden vastausten prosenttiosuuden keskiarvo on 3,9% ($(23,5-22,6)/22,6 \times 100 = 3,9\%$) korkeampi, kuin saman ajan Suomessa viettäneiden naisten, mutta vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden ryhmässä naiset saavuttivat keskimäärin 14,8% ($(31-27)/27 \times 100 = 14,8\%$) miehiä paremman tuloksen.

Taulukossa 22 vertasin Suomessa vietettyyn aikaan ja ikään perustuvia tuloksia keskenään. Laskin yhteen niiden alle 35-vuotiaiden henkilöiden testistä saadut pistemäärät, jotka ovat olleet Suomessa alle 15 vuotta ja jaoin näin saadun tuloksen näiden henkilöiden määrällä ($353/16=22$). Alle 35-vuotiaiden alle 15 vuotta Suomessa olleiden henkilöiden oikeiden vastausten prosenttiosuus on 52,4% ($22 \times 100/42 = 52,4\%$). Tämän jälkeen laskin yhteen yli 35-vuotiaiden alle 15 vuotta Suomessa olleiden henkilöiden oikeiden vastausten prosenttiosuudet, ja näin saadun tuloksen jaoin henkilöiden määrällä ($336/14=24$). Yli 35-vuotiaiden alle 15 vuotta Suomessa olleiden henkilöiden oikeiden vastausten prosenttiosuus on 57% ($24 \times 100/42 = 57\%$).

Taulukko 22. Suomessa vietetyn ajan ja iän välinen suhde

	< 35-vuotiaat	≥ 35-vuotiaat
< 15 vuotta	52,4 %	57 %
≥ 15 vuotta	80,9 %	67,8 %

Samalla tavalla laskin vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden alle 35-vuotiaiden ($102/3=34$, $34 \times 100/42 = 80,9\%$) ja myös yli 35-vuotiaiden henkilöiden oikeiden vastausten prosenttiosuuden keskiarvon ($313,5/11=28,5$, $28,5 \times 100/42 = 67,8\%$). Taulukosta 22 näkyy, että parhaimmat tulokset saavuttivat henkilöt, jotka ovat olleet vähintään 15 vuotta Suomessa. Heistä alle 35-vuotiaiden oikeiden vastausten prosenttiosuuden keskiarvo on korkein, 80,9%, yli 35-vuotiaiden 67,8%. Alle 35-vuotiaat saavuttivat 19,2% ($(34-28,5)/28,5 \times 100 = 19,2$) paremmat tulokset kuin yli 35-vuotiaat. Alle 15 vuotta Suomessa olleiden henkilöiden prosenttiosuuden keskiarvossa kahden ikäryhmän kohdalla ei ole havaittavissa yhtä suurta eroa, yli 35-vuotiaat saavuttivat 9% ($(24-22)/22 \times 100 = 9\%$) paremmat tulokset kuin alle 35-vuotiaat.

Taulukossa 23 tarkastelen tuloksia äidinkielen sekä toisien muuttujien, iän, Suomessa vietetyn ajan sekä sukupuolen perusteella. Tähän otin ensin yhden muuttujan taulukon vasemmasta sarakkeesta ja yhden muuttujan taulukon oikeasta rivistä ja laskin näihin kriteereihin sopivien henkilöiden testistä saadut pistemäärät yhteen. Sen jälkeen jaoin saadun tuloksen kyseisten henkilöiden määrällä saadakseni testistä saatujen pisteiden keskiarvon.

Lopuksi laskin tästä arvosta oikeiden vastausten prosenttiosuuden. Esimerkiksi alle 35-vuotiaiden suomensukuisen kieliryhmään kuuluvien henkilöiden testistä saatujen pistemäärien yhteenlaskettu summa on 127,5, ja kriteereihin sopivia henkilöitä on yhteensä 4, joten pisteiden keskiarvoksi/henkilö saadaan $127,5/4=31,8$. Tähän ryhmään kuuluvien henkilöiden oikeiden vastausten prosenttiosuus on $31,8 \times 100/42=75,8\%$. Laskin samalla menetelmällä myös kaikki muut tulokset, ne löytyvät taulukosta 23.

Taulukko 23. Äidinkielen ja toisien muuttujien välinen suhde (%)

	< 35-v.	≥ 35-v.	< 15 v.	≥ 15 v.	Naiset	Miehet
Suomensukuisia kieliä puhuvat	75,8	80	83,1	73,1	79,2	77,3
Slaavilaiskieliä puhuvat	54,5	55,1	43,2	77,9	56,3	51,7
Muita indoerurooppalaiskieliä puhuvat	54,4	47,2	34	89,6	48,5	65,4
Muita kieliä puhuvat	46,8	45,3	50,8	24,3	46,3	45,4

Ensimmäisten kahden kieliryhmän eli suomensukuisia kieliä ja slaavilaiskieliä puhuvien kohdalla yli 35-vuotiaiden tulokset ovat parempia kuin alle 35-vuotiaiden. Kahden viimeisen kieliryhmän kohdalla on päinvastoin, nuorempi ikäryhmä suoriutui testistä paremmin kuin yli 35-vuotiaiden ryhmään kuuluvat henkilöt. Suuria eroavaisuuksia näyttää olevan äidinkielen ja Suomessa vietetyn ajan tuloksia katsottaessa. Vähemmän kuin 15 vuotta Suomessa asuneet suomensukuisia kieliä puhuvat henkilöt saavuttivat keskimäärin noin 13,4% ($(34,9-30,75)/30,75 \times 100=13,4\%$) paremmat tulokset kuin vähintään 15 vuotta Suomessa olleet henkilöt.

Slaavilaiskielisten ja muiden indoeurooppalaiskielisten kohdalla on päinvastoin, vähintään 15 vuotta Suomessa olleet saivat testistä paremmat tulokset kuin alle 15 vuotta Suomessa

olleet. Ero on merkittävä molempien ryhmien kohdalla, slaavilaskielisellä ryhmällä keskimäärin 80,6% $((32,7-18,1)/18,1 \times 100 = 80,6\%)$, muiden indoeurooppalaiskieliselä ryhmällä keskimäärin 162,9% $((37,6-14,3)/14,3 \times 100 = 162,9)$. Muita kieliä puhuvien ryhmässä alle 15 vuotta Suomessa olleet saavuttivat kaksi kertaa paremman tuloksen $((21,3-10,2)/10,2 \times 100 = 108,8\%)$, kuin vähintään 15 vuotta Suomessa olleet. Äidinkielen ja sukupuolen välillä ei ole merkittäviä eroavaisuuksia, kaikissa ryhmässä naiset saavuttivat miehiä hieman paremmat tulokset lukuun ottamatta muita indoeurooppalaisia kieliä puhuvien ryhmää, jossa miehillä on 34,8% $((27,5-20,4)/20,4 \times 100 = 34,8\%)$ korkeampi tulos kuin naisilla.

5 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkälaisen taitotason eri kieliryhmiä edustavat maahanmuuttajat ovat saavuttaneet perinteisesti vaikeina pidettyjen suomen kielen rakenteiden oppimisessa. Tutkimuksen kohteena oli vastaajien kyky tunnistaa, muodostaa ja soveltaa suomen kielen verbien nominaalimuotoja. Tutkimustyössäni vertailin eri kieliryhmiin kuuluvien suomen kielen opiskelijoiden kielitaitoa suomen infinitiivi- ja partisiippirakenteiden osaamisen osalta.

Tutkimuksen aineisto koostui kyselylomakkeissa annetuista osallistujien vastauksista. Aineiston keruun toteutin ryhmäkyselynä, sähköpostikyselynä, postikyselynä sekä haastattelun tyyppisenä kyselynä. Tutkimuksen empiirinen osuus muodostui kyselylomakkeissa olevien vastausten analyysistä. Analyysissä käytin määrällisiä tilastollisia menetelmiä. Analyysin toteuttamisessa käytettyjä keskeisiä menetelmiä olivat taulukointi, keskiarvon ja prosentuaalisen osuuden laskeminen sekä ristiintaulukointi. Analysoin saadut tulokset myös sanallisesti.

Tehtäväryhmien vaikeusastetta tutkimalla kävi ilmi, että kyselyn tehtäväryhmistä kolmas, suomen kielen verbien nominaalimuotojen soveltamista kartoittava tehtävä, oli vastaajille haastavin. Suomen kieltä vieraana kielenä puhuvien ulkomaalaisten henkilöiden on helpompi muodostaa ja tunnistaa suomen kielen infinitiivi- ja partisiippirakenteita kuin käyttää itsenäisesti suomen kielen lausevastikkeita. Tutkimuksesta saatua tulosta voi hyödyntää opettaessa suomen kieltä vieraana kielenä. Lauseenvastikkeiden opettamisen tärkeyttä kannattaisi tulosten mukaan korostaa entistä enemmän.

Kyselylomakkeessa oli yhteensä neljä taustamuuttujaa: sukupuoli, Suomessa vietetty aika, ikä sekä äidinkieli. Analysoin tulokset näiden taustamuuttujien perusteella. Suomessa vietetyn ajanjakson osalta muodostin kaksi ryhmää: niiden henkilöiden ryhmä, jotka ovat olleet Suomessa vähemmän kuin viisitoista vuotta ja niiden, jotka ovat olleet maassa vähintään viisitoista vuotta. Asetin aikarajaksi viisitoista vuotta, koska käsittääkseni kyseinen aikaväli on tarpeeksi pitkä siihen, että vieraskielinen henkilö voisi tunnistaa ja käyttää suomen kielen syvempiäkin rakenteita kuten verbien

nominaalimuotoja. Kuten analyysistä käy ilmi, kauemmin Suomessa olleet vastaajat saivat testistä 28,8% korkeammat pistemäärät, kuin alle 15 vuotta Suomessa olleet henkilöt. Nämä tulokset olivat odotettavissa, sillä mitä pidemmän ajan joku on asunut Suomessa, sitä suurempi mahdollisuus hänellä on omaksua kielen syvempiä kieliopillisia rakenteita. Taustamuuttujien perusteella tehdyssä analyysissä suurimman eroavaisuuden aiheutti Suomessa vietetty aika.

Analysoin vastaajien ikää kahden ikäryhmän perusteella, alle 35-vuotiaiden ryhmä sekä yli 35-vuotiaiden ryhmä. Ikätaulukon osoittama eroavaisuus on melko pieni, yli 35-vuotiaat saavuttivat 8,3% paremmat tulokset kuin alle 35-vuotiaat. Ero ei välttämättä johdu tutkittujen henkilöiden ikäerosta, vaan syynä tähän voi olla se, että iäkkäämmät henkilöt ovat ehtineet olla jo pidemmän aikaa Suomessa. Tuloksista voidaan päätellä, että Suomessa vietetty aika ja vastaajien ikään liittyvät tulokset korreloivat keskenään.

Tuloksista käy ilmi, että naisten ja miesten ryhmien antamien vastauksien välillä ei ole merkittävää eroa, vaikka naiset saavuttivat 4,4% paremmat tulokset kuin miehet. Tuloksista käy ilmi, että sukupuoli ei ole vaikuttava tekijä tässä tutkimuksessa. Iällä ja sukupuolella oli tässä tutkimuksessa pienempi vaikutus tuloksiin kuin Suomessa vietetyllä ajalla. Ikään ja sukupuoleen liittyviä tuloksista kerron vielä tarkemmin ristiintaulukoinnin yhteydessä.

Muuttujien välistä tarkistelua varten ristiintaulukoin sukupuoleen, ikään, Suomessa vietettyyn aikaan sekä äidinkieleen liittyvät tulokset seuraavassa järjestyksessä: ikä ja sukupuoli, sukupuoli ja Suomessa vietetty aika, ikä ja Suomessa vietetty aika sekä äidinkieli ja muut muuttajat. Ristiintaulukoinnista kävi ilmi, että yli 35-vuotiaat naiset suoriutuivat paremmin testeistä kuin alle 35-vuotiaat naiset, erona on 13,6%. Yli 35-vuotiaiden paremmat tulokset voivat johtua siitä, että he ovat olleet Suomessa pidemmän ajan. Miesten kohdalla kahden ikäryhmän välillä ei ole suurta eroa. Nuorempien miesten tulokset ovat paremmat kuin yli 35-vuotiaiden, mutta ero on pieni, keskimäärin 2%.

Sukupuolten välinen ero ikää nähden antaa ymmärtää, että nuoremmat miehet saavuttivat keskimäärin 5,5% paremman tuloksen kuin nuoremmat naiset, mutta yli 35-vuotiaiden

henkilöiden kohdalla naiset saavuttivat keskimäärin 9,9% paremman tuloksen. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi se, että iäkkäämmillä maahanmuuttajanaisilla on enemmän aikaa sekä motivaatiota oppia kieltä. Keski-ikäiset ja iäkkäämmät miehet voivat olla töissä, jossa kielen oppiminen on rajoitettu kielen yksinkertaisempaan arkimuotoon tai työssä välttämättömiä sanoja ja rakenteita tarvittavaan muotoon. Nuorempien miesten parempiin tuloksiin voi vaikuttaa se, että nuoremmat miehet puhuvat usein melko hyvää englantia, ja monikielisyys voi vaikuttaa suomen kielen oppimiseen.

Tuloksista näkyi selvästi, että Suomessa vietetyllä ajalla oli suuri vaikutus testituloksiin. Sekä naisten että miesten tapauksessa pätee se, että vähintään 15 vuotta Suomessa olleet henkilöt pärjäsivät testissä paremmin. Naisten kohdalla ero on suurempi, eli vähintään 15 vuotta Suomessa olleet naiset saavuttivat keskimäärin 37,1% paremmat tulokset kuin ne, jotka ovat olleet Suomessa alle 15 vuotta. Miesten kohdalla ero on pienempi, keskimäärin 14,8%. Naisten ja miesten välisten tulosten kannalta voidaan todeta, että alle 15 vuotta olleiden tapauksessa miehillä oikeiden vastausten prosenttiosuuden keskiarvo on 3,9% korkeampi kuin saman ajan Suomessa viettäneillä naisilla, mutta vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden ryhmässä naiset saavuttivat keskimäärin 14,8% paremmat tulokset kuin samaan ryhmään kuuluvat miehet. Tässä tutkimuksessa koulutustaso ei ollut taustamuuttujana. Edellä mainittuihin tuloksiin liittyen koulutustausta voi olla merkittävä. Iäkkäämpien naisten parempi tulos voi johtua heidän korkeammasta koulutustasostaan.

Iän ja Suomessa vietetyn ajan vertailussa alle 35-vuotiaat, jotka ovat olleet vähintään 15 vuotta Suomessa saavuttivat parhaimmat tulokset, heidän oikeiden vastausten prosenttiosuus on 80,9%, joka on 19,2% korkeampi kuin yli 35-vuotiaiden tapauksessa oleva 67,8%. Se voi mahdollisesti johtua siitä, että uuden kielen oppiminen pidemmällä aikavälillä sujuu helpommin nuorempien henkilöiden kohdalla. Alle 15 vuotta Suomessa olleiden kohdalla tulokset ovat tasaisemmat kahden ikäryhmän välillä kuin vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden vastaajien tapauksessa. Alle 15 vuotta Suomessa viettäneiden henkilöiden prosenttiosuuden keskiarvo alle 35-vuotiaiden kohdalla on 52,4% ja yli 35-vuotiaiden kohdalla 57% eli yli 35-vuotiaat saavuttivat 9% paremmat tulokset kuin alle 35-vuotiaat.

Äidinkielen, iän, Suomessa vietetyn ajan ja sukupuolen välisistä suhteista kertovassa taulukossa äidinkielen ja iän vertailun tulokset eivät näytä merkittäviä eroja. Yllättäviä ovat äidinkielen ja Suomessa vietetyn ajan ristiintaulukoinnin tulokset. Olisi odotettavaa, että vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden tulokset olisivat jokaisen kieliryhmän kohdalla paremmat. Suomensukuisia kieliä ja muita kieliä puhuvien kohdalla asia ei kuitenkaan ole näin. Ensimmäisen kieliryhmän kohdalla tulokset ovat keskimäärin noin 13,4%, jälkimmäisen kieliryhmän kohdalla 108,8% paremmat alle 15 vuotta Suomessa olleiden kohdalla kuin vähintään 15 vuotta Suomessa olleiden.

Mielenkiintoisia ovat myös naisten ja miesten tulokset muita indoeurooppalaisia kieliä puhuvien kohdalla, jossa miehet saavuttivat keskimäärin noin 34,8% paremmat tulokset kuin naiset. Muiden kieliryhmien kohdalla tulokset eivät eroa suuresti miesten ja naisten välillä. Nämä hieman yllättävät tulokset antavat ymmärtää, että ei ole itsestäänselvyys, että henkilöt, jotka ovat olleet pidempään Suomessa, saavuttavat paremmat tulokset ja hallitsevat suomen kielen nominaalimuotoja paremmin, vaan tässä tutkittujen rakenteiden omaksumiseen voivat vaikuttaa monet muutkin tekijät, joita tämän työn puitteissa ei ole tutkittu. Jotta voitaisiin tehdä tarkemmat johtopäätökset näihin tuloksiin liittyen, tarvittaisiin lisää taustatietoja haastateltavista henkilöistä, kuten esimerkiksi koulutustaso, työtausta, monikielisyys ja sosiaalinen tausta.

Äidinkielen perusteella tehdystä analyysistä kävi ilmi, että parhaat tulokset saatiin suomensukuisia kieliä puhuvilta henkilöiltä. Tutkimuksen hypoteesi kävi siis toteen. Heillä oikeiden vastausten osuus oli keskimäärin 78,8%. Toiseksi korkeimmat tulokset saavuttivat slaavilaisia kieliä ja muita indoeurooppalaisia kieliä puhuvat osallistujat. Heillä oikeiden vastausten osuus oli keskimäärin 54,7%. Muita kieliä puhuvien henkilöiden antamien oikeiden vastauksien osuus oli keskimäärin 46,1%.

Tältä pohjalta voidaan todeta, että tutkimuksen johdannossa, oman kokemuksen, norjalaisen tutkijan Strømnesin havainnon sekä suomalais-ugrialaisten kielentutkijoiden käsitysten perusteella asetettu hypoteesi pitää paikkansa: suomensukuisia kieliä puhuvat henkilöt tunnistavat ja käyttävät paremmin suomen kielen infinitiivi- ja partisiippiarakenteita kuin heidän muita kieliä puhuvat verrokkinsa. Yllä oleva vahvistaa

päätelmää, vastaajien oman äidinkielen vastaavat infinitiivi- ja partisiippirakenteet toimivat mallina ja täten auttavat suomen kielen verbien nominaalimuotojen omaksumista, vaikka omassa äidinkielessä ei esiintyisikään juuri samanlaista rakennetta. Esimerkiksi suomen kielen infinitiivirakenteelle 'kirjoittaessani' ei löydy unkarin kielestä vastinetta, mutta toisenlaisia sijamuotoja ja possessiivisuffikseja sisältäviä partisiippirakenteita kylläkin.

Slaavilaiskieliä puhuvien ryhmä koostuu suurimmaksi osaksi venäjänkielisistä vastaajista yhtä henkilöä lukuun ottamatta. Selitys heidän oikeiden vastaustensa suhteelliseen korkeaan prosenttiosuuteen on todennäköisesti Venäjän korkea koulutustaso verrattuna moniin muihin maihin. Muita indoeurooppalaisia kieliä puhuvien ryhmä saavutti saman tuloksen kuin slaavilaiskieliä puhuvien ryhmä. Jotkut näistä kielistä käyttävät joitakin tiettyjä partisiippirakenteita kuten esimerkiksi englannissa (ks. 3.3.6), mutta rakenteiden järjestelmä näissä kielissä ei ole läheskään niin kehittynyt ja monipuolinen kuin suomensukuisissa kielissä. Muita kieliä puhuvien ryhmän kohdalla nominaalimuotojen osaaminen jäi heikoimmaksi. Tämän ryhmän alhaisimmat tulokset johtuvat todennäköisesti siitä, että kulttuurinen etäisyys ja suomen kielen erilaisuus suhteessa omaan kieleen voivat heidän kohdallaan hidastaa suomen kielen nominaalimuotojen omaksumista.

Tutkimuksesta saadut tulokset osoittavat, että hypoteesi kävi toteen. Suomen kielen nominaalimuotojen osaamista ja taitotasoa tutkimalla saadaan oleellisia tuloksia maahanmuuttajien kielitaidosta. Tutkimuksen hyödyksi voidaan katsoa, että tulokset muistuttavat meitä siitä, että sekä äidinkielen opetuksessa, että suomen kielen opetuksessa vieraana kielenä on kiinnitettävä erityistä huomiota myös tässä tutkimuksessa tutkittuihin infinitiivi- ja partisiippirakenteisiin. Tämä on aiheellinen etenkin indoeurooppalaisia kieliä ja muita, ei suomensukuisia tai slaavilaisia, kieliä puhuvien kohdalla.

Tämän tutkimuksen ja aiempien tutkimusten valossa on perusteltua väittää, että monikulttuurisuuden ja monikielisyyden aiempaa kokonaisvaltaisempi huomiointi niin opettajankoulutuksessa kuin täydennyskoulutuksessa sekä käytännön työelämässä on tarpeen (ks. Harja-Autti 2014: 84). Tämän kyselytutkimuksen tulosten perusteella

voidaan todeta, että maahanmuuttajien suomen kielen vaikeimpiin rakenteisiin kuuluvia eri ilmiöitä käsitteleville tutkimuksille on jatkossakin tarvetta. Aihe on yhteiskunnallisesti merkittävä, sillä maahanmuuttajien määrä Suomessa kasvaa jatkuvasti ja tulevaisuuden kielenkäyttäjistä yhä suurempi osa puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea.

Empiirisen tutkimuksen suorittamisen yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota tutkimustulosten luotettavuuteen ja validiteettiin. Tutkimustulosten luotettavuudessa on kiinnitettävä huomiota kahteen asiaan: tulosten luotettavuuteen eli vastaako tutkimuksen tulos todellisuutta, ja vastataanko tutkimuksen menetelmällä siihen, mihin pyritään vastaamaan (Erätuuli ym. 1994: 98). Käsillä olevan tutkimuksen luotettavuutta voidaan pitää hyvänä. Valituilla tutkimusmenetelmillä saatiin oleellista tietoa tutkittavaan ilmiöön liittyen. Tietoa kerättiin objektiivisella tavalla.

Tutkimuksen luotettavuutta heikentää, ettei koko kyselytutkimusta voitu suorittaa haastattelun tapaisena kyselytutkimuksena tai ryhmätutkimuksena, sillä keruumenetelmätavoista nämä vaikuttivat kaikista tehokkaimmilla. Sähköpostikyselyn haittana oli se, ettei voitu tietää varmuudella, täyttikö kyseinen henkilö testilomakkeen ohjeiden mukaisesti ilman apuvälineitä. Jatkotutkimusta ajatellen kannattaa miettiä, olisiko sähköpostikysely parempi suorittaa tietokoneen välityksellä verkossa. Se saattaisi myös nostaa vastausprosenttia.

Jos kyselylomake vastaa tutkimussuunnitelmassa esitettyyn tehtävään, sen validiteetti on korkea, mikä on tärkeää tutkimuksen onnistumisen kannalta (Vilkka, 2015: 107). Tutkimuksessani saadut tulokset ja niiden analysointi viittaavat siihen, että tutkimus on onnistunut. Kyselyjen avulla suoritettuna tutkimuksen aineistokeruun ja määrällisellä menetelmällä tapahtuvan aineiston analyysin kautta saatiin vastaukset tutkimuskysymykseen.

Tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollista ottaa huomioon vastanneiden henkilöiden muita taustatietoja, kuten esimerkiksi koulutustasoa, monikielisyyttä, opintotaustaa, työtaustaa, vastaajien sosiaalista tilannetta, sosiaalisia taitoja kuten esimerkiksi vastaajien suhdetta suomalaisiin ihmisiin, vastaajien ystäväpiiriä tai vastaajien verkostoimista suomalaiseen

yhteiskuntaan. Mahdollista jatkotutkimusta ajatellen tutkimustuloksia voitaisiin tarkentaa ja tehdä luotettavimmiksi, jos tutkimuksessa olisi mahdollista käyttää tätä tutkimusta suurempaa otosta ja jos siinä olisi mahdollista ottaa huomioon vastaavien henkilöiden taustat.

Luotettavimpia tuloksia voitaisiin saada, jos yhteistyökumppanina toimisi esimerkiksi sellainen suomen kielen koulutusyksikkö, jossa haastateltavat henkilöt olisivat suomen kieltä opiskellessaan olleet saman ikäisiä, saman koulutustason omaavia opiskelijoita eli otos olisi homogeenisempi. Siinäkin voitaisiin huomioida myös yksilön ominaisuudet, kuten esimerkiksi kielellinen lahjakkuus, motivaatio, asenteet, sosiaalisuus, oppimisen strategiat.

Tutkimuksessani saadut tulokset tukevat Räisäsen ja Karjalaisen (2018) ajatuksia siitä, että monipuolinen kielitaito olisi keskeinen tavoite tulevaisuuden kielikoulutuksessa. Omassa tutkimuksessani tutkitut kielelliset ilmiöt ovat osa monipuolista viestintäosaamista. Monipuolinen viestintäosaaminen auttaa työllistymisessä ja työssä menestymisessä, joten kielitaidon ja kieliopetuksen edistymiseen on syytä keskittyä ja panostaa tulevaisuudessa.

Mainitsin tutkimukseni aloituskappaleissa Virtasen (2017: 90) tutkimuksen, joka tarkastelee kielitaidon kehittymistä maahanmuuttajien ja heidän työllistymisen näkökulmasta. Omassa tutkimuksessani saadut tulokset voivat tarjota lisää hyödyllistä tietoa. Niitä voidaan mahdollisesti käyttää hyväksi maahanmuuttajien kielenopetuksessa, joka taas vaikuttaa maahanmuuttajien työllistymiseen. Aiemmin lainatun Pitkänen-Huhdan ja Mäntylän (2014: 103) mukaan suomen kielen taito on Suomessa välttämätön työelämää ja integraatiota varten, joten maahanmuuttajataustaisten oppilaiden suomen kielen opetus on kotoutumisen kannalta yksi tärkeimmistä seikoista.

Tutkimukseni kohteena olevien kielellisten rakenteiden omaksuminen voi olla maahanmuuttajille haasteellista. Sen syynä saattaa olla se, että infinitiivi- ja partisiippi-rakenteet ovat suomen kielen omaleimaisempia ja luonteenomaisia ilmiöitä. Tämä johtaa siihen, että niiden opettamisella on sekä suomen kielen äidinkielenä että

maahanmuuttajien suomen kielen opetuksessa tärkeä rooli, sillä muuten kielitaito maahanmuuttajien keskuudessa voi jäädä pinnalliseksi. Pitkällä tähtäimellä seurauksena saattaa olla kielen yksinkertaistuminen sekä näiden rakenteiden käytön väheneminen. Tutkimani rakenteet ovat suomen kielen syvempien tasojen yksi ilmiö, ja niiden omaksuminen avaa maahanmuuttajille tien päästä vielä syvemmälle suomen kulttuuriin. Sitä kautta he voivat tuntea olonsa kotoisammaksi, mikä auttaa samalla heidän sosiaalista integraatiotaan.

LÄHTEET

- Csepregi, Márta (2005) (1985). *A finn mint rokonnyelv (Suomi sukukielenä)*, Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Erätuuli, Matti, Leino, Jarkko & Yli-Luoma, Pertti (1994). *Kvantitatiiviset analyyssimenetelmät ihmistieteissä*. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.
- Finnishcourses.fi [Lainattu 19.11.2018]
http://www.finnishcourses.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/infopankki/embeds/infopankkiwwwstructure/kayntikortti-esite-50x90-netti.pdf
- Gazdik, Anna (2013). *Az igenevek I*. Nyelv és tudomány. [online]. [Lainattu 29.9.2018]
<https://www.nyest.hu/hirek/erdeklodoknek-ajanlott>
- György, Kádár (2010). *Johdatus uralilaiseen filosofiaan*. Jyväskylä: Arator Oy.
- Havas, Ferenc. *A participiumi alárendelés történeti-tipológiai tanúsága az urali nyelvekben = Uralilaiskielten partisiippialistuksen historiallis-typologisia opetuksia* [online]. [Lainattu 5.2.2013]
<http://klimala.web.elte.hu/19/22Havas.pdf>
- Iso suomen kielioppi (2008) [online]. [Lainattu 9.2.2013]
<http://scripta.kotus.fi/visk/sisallys.php?p=521>
- Itkonen, Terho (1983). *Välikatsaus suomen kielen juuriin*. Virittäjä 1983 s. 190–229 ja 349–386.
- Kalaja, Paula, Alanen, Riikka & Dufva, Hannele (2011). *Kieltä tutkimassa*. Tampere: Finn Lectura.
- Kananen, Jorma (2008). *Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.
- Kotimaisten kielten keskus (2013). *Saamen kielet* [online]. [Lainattu 14.6.2013]
<http://www.kotus.fi/?s=207>
- Lehikoinen, Laila (1994). *Suomea ennen ja nyt*. Loimaa: Loimaan Kirjapaino Oy.
- Lehtinen, Tapani (2007). *Kielen vuosituhatnet. Suomen kielen kehitys kantauralista varhaisuomeen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lintunen, Pekka & Veivo, Outi (2014). Kuinka kielitaitoa arvioidaan. Teoksessa: Pietilä, Päivi & Lintunen, Pekka (toim.). *Kuinka kieltä opitaan*. Helsinki: Gaudeamus Oy, 204-221.

- Mantila, Harri (1996). *Suomen ja unkarin nominaalisten verbimuotojen kontrastiivista syntaksia ja semantiikkaa*. *Hungarologische Beiträge*.
 Saatavilla: <https://docplayer.fi/4721881-Hungarologische-beitrage.html>
- Opetushallitus. [Lainattu 13.12.2018]
 Saatavilla: http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf
- Pietilä, Päivi & Lintunen, Pekka (2014). Kielen oppiminen ja opettaminen. Teoksessa: Pietilä, Päivi & Lintunen, Pekka (toim.). *Kuinka kieltä opitaan*. Helsinki: Gaudeamus Oy, 11–25.
- Pitkänen-Huhta, Anne & Mäntylä, Katja (2014). Maahanmuuttajat vieraan kielen oppijoina: monikielisen oppilaan kielirepertuaarin tunnistaminen ja hyödyntäminen vieraan kielen oppitunnilla. Teoksessa: Mutta, Maarit, Lintunen, Pekka, Ivaska, Ilmari & Peltonen, Pauliina (toim.). *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät Language users of tomorrow*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 89–109.
- Ruoppila, Isto & Johansson, Antero & Hiltunen, Erkki (2013). *Frode J. Strømnes 1937–2012 Mielikuvien ja ajattelun tutkija*. Helsingin Sanomat 8.2.2013 (C19).
- Räisänen, Tiina & Karjalainen, Marianna (2018). *Monikielisyys ja viestintätaidot: työelämään siirtyneet diplomi-insinöörit ja tekniikan alan korkeakouluopiskelijat kielten oppijoina ja käyttäjinä*. [Lainattu 3.11.2018] Kieliverkosto. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kielikoulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2018/monikielisyys-ja-viestintataidot-tyoelamaan-siirtyneet-diplomi-insinöörit-ja-tekniikan-alan-korkeakouluopiskelijat-kielten-oppijoina-ja-kayttajina>
- Savolainen, Erkki (1998). *Suomen murteet*. [online]. [Lainattu 14.6.2013]
<http://sokl.uef.fi/aineistot/aidinkieli/murteet/>
- Savolainen, Erkki (2001). *Verkkokielioppi* Finn Lectura. [Lainattu 14.6.2013]
<http://www.finnlectura.fi/verkkosuomi/Morfologia/sivu25222.htm>
- Stenman, Kristina (2015). Kielitaito maahanmuuttajan resurssina – ja kompastuskivenä. *Kieliverkosto*. [Lainattu 24.10.2018].
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2015/kielitaito-maahanmuuttajan-resurssina-ja-kompastuskivena>
- Tarnanen, Mirja & Suni, Minna (2005). Maahanmuuttajien kieliympäristö ja kielitaito. Teoksessa: Paananen, Seppo (toim.). *Maahanmuuttajien elämä Suomessa*. Helsinki: Tilastokeskus, 9–21.

- Tieteen termipankki (2012). [online]. [Lainattu: 14.6.2013]
<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:infiniittimuoto>
- Valli, Raine (2007). Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola Juhani & Valli Raine (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Jyväskylä: PS-kustannus. 102–126.
- Vehkalahti, Kimmo (2008). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Tammi.
- Vilka, Hanna (2015). *Tutki ja kehitä*. 4. Uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Virtanen, Aija (2017). *Toimijuutta toisella kielellä. Kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoittelussa*. [Lainattu: 3.11.2018].
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7021-5>
- Wagner–Nagy, Beáta (2011). *On the typology of Negation in Ob-Ugric and Samoyedic Languages*. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Äidinkieli

Ikä

Sukupuoli

Suomeen tuloaika

Kyselytehtävät

Tehtäväryhmä 1

Harjoitettuani useita vuosia kenkäkauppiaan ammattia ja valmistettuani lukuisia erilaisia ja erikokoisia kenkiä eri tarkoituksia varten, kyllästyin suuresti tähän ammattiin. Talvella lopetin ammattini kenkäkauppiaana ja jätin muiden suoritettavaksi kaikenlaisten kenkien valmistamisen, katsellakseni ympärilleni ja etsiäkseni jotakin muuta askartelua. Näin päätin, vaikka moni ihminen on sanonut minulle: ”Olen lukenut teidän saavuttaneen huomattavaa menestystä kenkäkauppiaana.”

Talven alkaessa kulua loppuaan kohden, mieleni valtasi syvä surullisuus. Ystäviemme saapuessa iltaisin teattereista ilahduttamaan meitä ystävyydellään ja laulullaan eivät heidän puheensa ja laulunsa enää lainkaan huvittaneet minua kuten ennen kenkäkauppiaana toimiessani eivätkä heidän mukanaan tuomansa juomat enää nousseet suloisesti päähäni kuten ennen. Istuin usein puhumattomana ja melkein näkymättömänäkin vaimoni vieressä. Sen tähden luovuin heidän seurastaan ja menin nukkumaan, mutta maateessani mukavassa vuoteessani ei uni tullut silmiini, vaan makasin valvoen ja kuuntelin ystäväni melua, iloa ja laulua. Tunsin olevani alakuloinen ja silloin syntyi idea matkustamisesta. Sen sanotaan auttavan tämänkaltaisissa tapauksissa. Matkustaminen tuntui sopivalta mahdollisuudelta paeta katkerasta maailmastani.

Siteeraus on löydettävissä Mika Waltarin romaanista Neljä päivänlaskua

Kysymykset:

1. (harjoittaa) useita vuosia kenkäkauppiaan ammattia ja (valmistaa) lukuisia erilaisia ja erikokoisia kenkiä eri tarkoituksia varten, kyllästyin suuresti tähän ammattiin.
2. Talvella lopetin ammattini kenkäkauppiaana ja jätin muiden (suorittaa) kaikenlaisten kenkien valmistamisen (katsella) ympärilleni ja (etsiä) jotakin muuta askartelua.
3. Näin päätin, vaikka moni ihminen on sanonut minulle: ”Olen lukenut teidän (saavuttaa) huomattavaa menestystä kenkäkauppiaana.”
4.(talvi, alkaa, kulua) loppuaan kohden, mieleni valtasi syvä surullisuus.
5. (meidän ystävät, saapuvat) iltaisin teattereista (ilahduttaa) meitä ystävyydellään ja laulullaan eivät heidän puheensa ja laulunsa enää lainkaan huvittaneet minua kuten ennen (kenkäkauppias, toimia) eivätkä heidän mukanaan (tuoda) juomat enää nousseet suloisesti päähäni kuten ennen.
6. Istuin usein(ei puhua) ja melkeinpäkin (ei näkyä) vaimoni vieressä.
7. Sen tähden luovuin heidän seurastaan ja (mennä, nukkua), mutta (maata) mukavassa vuoteessani ei uni tullut silmiini, vaan (maata, valvoa) ja kuuntelin ystäväieni melua, iloa ja laulua.

8. Tunsin (*olla*) alakuloinen ja silloin syntyi
idea (*matkustaa*).
9. Sen sanotaan (*auttaa*) tämänkaltaisissa
tapauksissa.
10.(*matkustaa*) tuntui
..... (*sopia*) mahdollisuudelta paeta katkerasta
maailmastani.
11. Siteeraus (*olla, löytää*) Mika Waltarin
romaanista Neljä päivänlaskua.

Tehtäväryhmä 2

Muodosta sivulauseita!

Tämän **kuultuaan** lääkäri huokaisi raskaasti.

.....

Katri katseli **ihmetellen** miestänsä.

.....

Olin **kuulevinani**.

.....

Katsellessani sinua on sydämeni nuori jälleen.

.....

Se tulee, jos on **tullakseen**.

.....

Reid sanoi **olevansa** syytön.

.....

Pormestari oli määrännyt sen **ammuttavaksi**.

.....

Hän puheli **lakkaamatta**.

.....

Sen ennakoidaan **aiheuttavan** säästöjä.

.....
Parhaat palat on koottu tänään **ilmestyneeseen** verkkolehteen.
.....

.....
Poliisi ei ole suostunut asiasta enempää **kertomaan**.
.....

Tehtäväryhmä 3

Muodosta lauseenvastikkeita:

Kuulin, että hän laulaa.
.....

Kovetin sydämeni, kun muistin kaikkia pahoja tekoja.
.....

Vihasin kirjoja, joita kirjoitin.
.....

Kun saavuin perille, tunsin, että olen huomattavan vanha.
.....

Ilman että olisi sanonut mitään, hän lähti Katrin luota.
.....

Poliisi kertoo, että se on varautunut voimakeinoihin.
.....

Hän kulki ja etsi tuttua naista.
.....

Tapaan mielelläni viisaita miehiä, jotta tulisin itsekin viisaammaksi.
.....

Liite. 2 Havaintoyksikköjen tiedot ja tulokset

HY	Muuttujat								Testipäivä	Osuus% (pistemääräX100/42)
	Äidinkieli	Ikä	Sukupuoli	Suomeentuloaika	teht. 1	teht. 2	teht. 3	Yht.		
1	unkari	26	M	1986	17	6	5,5	28,5	2013	67,8
2	armenia		N	1984	17,5	8	8	33,5	2013	79,7
3	kurdi	42	M	1994	9	0	0	9	2013	21,4
4	thai	42	N	2005	6	6	1	13	2013	30,9
5	somali	26	M	2003	10	1,5	0	11,5	2013	27,3
6	venäjä	33	N	2011	13	4,5	4,5	22	2013	52,3
7	dari	28	N	2008	6,5	0,5	1,5	8,5	2013	20,2
8	englanti	23	N	2008	4,5	0	5,5	10	2013	23,8
9	venäjä	30	N	2011	10,5	4	4,5	19	2013	45,2
10	venäjä	32	N	2007	10	4	5	19	2013	45,2
11	espanja	40	N	2011	3,5	4,5	2	10	2013	23,8
12	kiina	28	N	2010	12	7	8,5	27,5	2013	65,4
13	venäjä	46	N	2010	6,5	5	6,5	18	2013	42,8
14	japani	43	N	2010	6,5	8,5	6,5	21,5	2013	51,1
15	japani	48	N	2000	17,5	8,5	6	32	2013	76,1
16	kreikka	24	N	2011	3,5	6,5	0	10	2013	23,8
17	viro	48	N	2006	20	10,5	6	36,5	2016	86,9
18	farsi	36	M	2004	12	7,5	8	27,5	2013	65,4
19	albania	50	M	1992	22	10	9	41	2016	97,6
20	venäjä	55	N	1986	16	9	6	31	2017	73,8
21	englanti	46	M	2005	3	4,5	1	8,5	2018	20,2
22	venäjä	37	N	2015	1	6,5	2,5	10	2018	23,8
23	puola	55	M	1986	13	8,5	8	29,5	2018	70,2
24	unkari	62	N	1984	15	11	8	34	2018	80,9
25	turkki	22	M	2010	19	4	5,5	28,5	2018	67,8
26	venäjä	32	M	2015	2	4	2,5	8,5	2018	20,2
27	thai	31	N	2008	13	6	3,5	22,5	2014	53,5
28	kurdi	49	N	1996	11,5	0	0	11,5	2014	27,3
29	viro	35	N	2008	22	10	5,5	37,5	2013	89,2
30	venäjä	33	N	1996	21	7	7	35	2013	83,3
31	ruotsi	29	N	1988	22	8,5	8	38,5	2018	91,6
32	venäjä	36	M	2015	8	6	1	15	2018	35,7
33	viro	46	N	2014	20	7	6,5	33,5	2016	79,7
34	saksa	27	M	2009	16,5	9	7,5	33	2013	78,5
35	venäjä	32	M	2009	19	8	7	34	2013	80,9
36	venäjä	50	N	1991	19,5	9	7	35,5	2013	84,5
37	viro	52	N	2009	17	9,5	7	33,5	2013	79,7
38	unkari	62	N	1989	21,5	8,5	5	35	2018	83,3
39	unkari	46	N	2001	8	7,5	3,5	19	2018	45,2
40	unkari	47	N	2001	20,5	10	7,5	38	2018	90,4
41	unkari	30	N	2012	19,5	11	8	38,5	2018	91,6
42	unkari	36	N	1989	15,5	10	4,5	30	2017	71,4
43	unkari	42	M	2008	19,5	11	9	39,5	2018	94
44	unkari	25	N	2012	13,5	11	6,5	31	2013	73,8
45	unkari	27	M	2011	17,5	10	2	29,5	2013	70,2
46	unkari	36	N	2008	4,5	0	0	4,5	2013	10,7*
47	unkari	32	M	2007	0	0	0	0	2013	0*

48	mari	53	N	2011	5	2	0	7	2013	16,6*
49	thai	37	N	2008	4	0	0	4	2013	9,5*
50	kurdi	33	M	2008	3	3	0	6	2013	14,2*
51	lingala	50	M	1990	1	2,5	0	3,5	2013	8,3*
52	somali	27	M	2010	1	0,5	0	1,5	2013	3,5*
53	armenia	50	N	1995	4,5	0	0	4,5	2013	10,7*
54	somali	24	M	2009	5,5	1	0	6,5	2013	15,4*
55	albania	34	N	2006	3,5	0	0	3,5	2013	8,3*
56	venäjä		N	2011	2	0	0	2	2013	4,7*
57	englanti	35	M	2006	1	0	2	3	2013	7,1*
58	arabia	35	M	2009	2	0	0	2	2013	4,7*
59	venäjä	47	N	2008	0,5	0	4,5	5	2013	11,9*
60	albania	27	M	2010	0	0	1	1	2013	2,3*
61	unkari	35	N	2010	4,5	0	1,5	6	2017	14,2*
Yht.					601,5	309	227,5	1138		